„ЗАСТАВА“ излази трипут у недељи, средом, петком и недељом.
Цена је на годину 12 фор. на по год. 6 фор. на четврт године 3 ф. на месец 1 фор. а. вред. за Аустрију, а за Србију на годину 120 гроша на по год. 60, а на чет. год. 30. гр. у сребру.

ЗАСТАВА.

Огласи се рачунају по количини врста, које из гармонта заузимају, и за сваку врсту плаћа се увек по 6 нов., за жиг увек по 30 н. Дописи се шаљу уредништву, а предплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад, у кући број 11 и 12 у дунавској улици.

Број 18. У Новоме Саду у петак 12. фебруара 1871. Год. VI.

У НОВОМ САДУ 11. фебруара.

Поред вести из Бордо-а, које јављају о деловању законодавног тела француског, које сад на површини дневне политике као најважнији акт стоји, још се протура и по гдекоја вест о лондонској конференцији — сигурно дипломате с тим иду на то, да их неби свет заборавио, да су још у животу. Последња вест о конференцији из Лондона вели, да се у „босфорском“ односно црно-морском питању, Русији јако нагла Пруска, из чега се изводи што повољније решење тога питања. Уз то се још јавља, да ће конференција одгодити своје седнице све дотле док не уреди Француска своје стање тако, да и њен заступник може у конференцију доћи.

Толико веле вести из Лондона о конференцији. О чисто енглеским стварма има се само забележити толико, да је влада поднела парламенту законски предлог о преустројству војске; дакле Енглеска се налази побуђена да се спреми за сваки случај. Судећи по томе, што умножава своју војску на 497.000 момака, од којих су 135.000 редовна војска, остало „домобранци“ и друге врсте с резервом, и по оружању с једне стране, с друге стране пак по томе што енглески шпекулативни државници не улажу новац без воље онде, где не носи добар „процент“ — Енглеска се нада каквом сукобу, из кога се неће моћи спасти „неутрализовањем“ као што је то њен обичај.

Француска је сад стала на праг решавања своје судбине. Телеграм, саопштен у прошлом броју овога листа, јавља да је Тјеру дато, да склопи извршну владу, што је он и учинио. С француске стране сад дакле постоји легалан фактор који ће водити преговоре са Бизмарком и закључити мир ако се буде могао са овим погодити. Тјер се у законодавном телу изразио да и не сумња у ту могућност, и ако у то време још нису били познати услови мира, које је Бизмарк за цену ставио. Сад се пак већ зна и то, и види се да су Тјеру онда, кад је ту у законодавном телу рекао, познати били услови мира. Бизмарк иште Елсас и Лотринг (не цео, него такозвани немачки део Лотринга) без Меца, и две милијарде франака. Телеграм не јавља за остале услове, којих ће за цело још бити, сигурно за то, што су споредњег значаја и мање вредности. Но ова два главна услова довољна су пак да се закључити може, дал ће Француска на основу истих пристати на мир. И о томе нема сумње. И ако су оба услова грдне жртве за Француску она ће их морати принети на олтар мира својој отачбини, већ и због тога, што другог изласка из овог процепа нема. Странка Гамбетина, која никако неби пристала на уступак ни „педља“ француског земљишта, мала је, да би могла утицати у питање о склапању мира под тим условима, ван ако би изазвала грађански рат, који би опет по свим изгледима према непријатељу, на штету земље, према странци пак која хоће мир, безуспешан остао. Наравно да је странка мира млого добила с тим, што је Бизмарк испочетка непрестано искао Елсас и цео Лотринг с Мецом, и најпре четири а после осам милијарада новчане ратне отштете, те сад ово изгледа релативно врло јефтина цена миру, који је нуждан Француској као гладном кора хлеба. Француска ће се мало ценкати са Бизмарком да још одкине што може — ако узможе — пак ће најпосле пристати на оно што Бизмарк као „последњу цену“ стави и мир ће се углавити.

Него онда још остаје питање: Кад је већина законодавног тела странка орлеаниста, дал ће Тјер орлеанску лозу довести на престо Француске, дал ће дакле срушити републику и успоставити монархију? За сад се на то питање још не може одговорити пресудно. Али толико стоји, да су изгледи, да је република за сад спашена, и по томе ће Француска с млого лакшом душом дати Бизмарку уцену мира. Што за сад даје повода веровати, да Тјер неће покушати да поврати монархију и Орлеанцу у Француску, то је околност та, што је орлеанска странка са републиканцима учинила фузију, које се види и из тога што је Тјер узео у извршну владу Жил Фавра, Жил Симона и Пикара, саме чисте републиканце. Уз то пак и Тјеровој сујети већма ће годити да буде председник републике него министар ког члана орлеанске породице, који би га дотле трпио, док би му овај у рачун ишао. Најпосле немачки листови веле, да би Бизмарк одлучно био против краља из лозе орлеанске, коју Немци као непријатеља свога сматрају. У први мах дакле републици француској не прети опасност ни споља ни изнутра. Међу тим време ће показати како ће се ствари у Француској даље развијати; за сад је ово једини могућан пут, којим Француска може а и мора ићи, наиме гледати, да закључи мир под што лакшим условима. Да ће при томе послушати нова француска влада наићи на грдне препоне о томе такође не треба сумњати јер становници Елсаса и Лотринга послали су у законодавно тело саме републиканце, који неће да знају за мир под условима да се њихов завичај уступи Немачкој. Заступник Келер, у име својих другова, заступника округа, горњо- и долњо-рајнског, мерског и мозелског, поднео је декларацију законодавном телу, којом изражавају становници тих округа, да они никако не престају припадати Француској, и којом у напред сваку понуду, вотум или плебисцит, који би био управљен на то, да се Елсас и Лотринг одцепи од Француске проглашују за неважећ. Законодавно тело упутило је ту декларацију онима члановима својима, који су одређени да преговарају с Прусима о миру. Колико ће се ови при преговорима обзирати на њу, и у опште каквог ће другог, осим моралног резултата иста декларација имати — видиће се. Према вдадајућим околностима мораће се мир склопити, па и преко ове декларације.

Поред овако важни вести, са свим се губе гласови, који говоре о уласку немачке војске у Париз, што још у питању стоји, јер у главном војеном стану пруском у Верзаљу увиђају, да би таки акт могао само спречити склапање мира, и ако се за сад још не може узети, да би и какви замашнији последица имати могао. Како је Париз пун републиканског елемента, како у опште сваки Француз смртно мрзи на Немца, могао би улазак немачке војске лако изазвати крвопролиће, које би Француску у још већу несрећу бацило. Важнија је пак вест, — ако је истинита — да су Савојци поднели цару немачком Вилхелму представку, у којој иште, да се Савојска од Француске одели, и да јој се поврати автономија њена. У Ници пак било је такође и побуне у истој цељи, тако да је морала војска посредовати.

Телеграм из Беча у прошлом броју овога листа вели, да се из беседе цислитавског министра-председника Хохенварта, коју је у рајхсрату говорио види, да није извесно, дал ће шта од измирења са незадовољним народима у цислитави бити. Чески пак листови, већ су у напред то провидили, те „Покрок“ вели да ће ово министарство проћи као и Белкреди и Потоцки, а „Нар. Листи“ веле, да се већ види, да је влада јогунасто себи увртила у главу да Чеси неће измирење, те се по томе у напред да предвидити и резултат усиљавања ове владе као и свршетак јој.

За Бајста веле да се опет мало боље учврстио, те тако — на велику жалост „П. Л.“ који већ отупи зубе говорећи о томе — неће његов Андраши доћи до канцеларства.

И нама је то врло жао!

СРБИЈА, — РИСТИЋ, И „СРБСКИ ИДЕОЛОЗИ.“

II.

Из нацрта, који смо из „П. Лојда“ саобштили, дају се извести следеће мађарске мисли према истоку:

1. Да је за Србију и србске државнике „најмудрија“ политика, која лагано и обзорно корача, и која се „мирним путем“ на истоку развија.

2. Да је она тим путем добила градове — али то и због тога, што је Аустрија поразом на Краљевградцу немоћна постала.

3. Да Србија неби била у стању Босну, Херцеговину и Ст. Србију освојити, једно што су Београђани сами сваки дан мирољубивији, а друго због јаког јавног и тајног одпорног елемента у оним земљама.

4. Да Угарску токорсе не интересује, хоће ли оне земље свака за себе државицу сачињавати — али да не може допустити, не само да се никаква страна сила немеша, него ни то, да се ма с које, дакле и са стране сами хришћански народа што год учини, што би другој страној сили повода дати могло, да изиђе из резерве, т. ј. да се умеша. Дакле и сама могућност страног мешања била би за Угарску довољан основ и повод, да се сама умеша, или боље рећи да друге „превенира.“ А како би она сама била судија те могућности, то наравно, да нема никаквог, ни моралног јамства, да уг. влада неби сваки покрет хришћански народа за повод мешању сматрала. У ком правцу? То нам јасно показује оно место, где се каже, да је кнезу Михајилу и то помогло, градове добити, што је Аустрија, т. ј. данашња Аустро-Угарска немоћна била. Дакле с једне стране препоручује се „мирни, обзорни развитак“ ствари, а с друге стране даје се познати, да би се и том развитку на пут стало — ако би тај развитак ствари спољашње ширење значио, и напоследку се прети у „П. Лојдовим“ чланцима, онако исто као и у Бајстовој ноти, да би се Аустро-Угарска на сваки покрет Србије, и хришћански народа оружано и непријатељски одазвала — шта све то значи, него оно, што смо ми толико и толико пута казали: да т. ј. они Мађари, који хоће „велику и мађарску Угарску,“ немогу трпети ни Србије, која би већа била од данашње, ни самостални хришћански народа на истоку, даље да су Мађари зинули пре свега на Босну, да се на јадранском мору заокруже.

И „Видов-дан“ има још образа, да телали, да је „велика Мађарска“ стуб Србије и хришћански народа на истоку, или како знамо, зашто та куца лаје — србски регенти и Београђани могу још веровати у пријатељство мађарски државника, и у искреност савета њнови?

Но да видимо редом.

Каже се да су Београђани сваки дан мирољубивији.

Но Београђани — нису Србија. Нису Београђани у прва времена први скочили. Данашњи Београђани — то је великим делом смеса свакојаки придошлица и готована, цинцара и званичника, којима наравно није до рата. Цинцарска породица скоро је и владом овладала.

Остала Србадија, а нарочито Шумадија она је иста, која је и под Карађорђем и Милошем била. Истина да је дуга гњилост и политично мртвило с једне, разни прогони с друге, полицајство и шпијонство с треће стране, које смекшало, које помело пређашњу чилост и одважност, али још разнеженији Французи показали су, шта је у часу одушевљена кадар, и занемаренији народ, у ком има клице и квасца одважности и јунаштва.

Народ у Србији још није тако занемарен и покварен. Он је здрав, чио, и снажан.

Но што је зло, то опет долази од горе. Како је Србија постала земља и домена чиновника, и како овима „мир и благоденствије“ у интересу стоји, а мало ји је, који су шири јрсију, који би кадри били, своју сигурност за остало Србство, и за своје рођено будуће поколење на коцку метути — то се по народу расипље подла фраза: „Ако Босанци хоће слободе, нека се крваве — и наши се дедови крвавише за нашу слободу“. Како већини трговаца ова фраза такође у интерес иде — то они и по земљи и ван земље ову фразу шире. Скривају пак пред народом чисту истину: да ће се Србија прво сама појести и поклати, ако дуго овако остане, друго, да су и њини дедови требали помоћи са стране, које од Срба, које од Руса, треће, да ће Србија постати пљен још гори Турака, Турака, који не само тело, него и душу окивају, ако се Босна туђом помоћи ослободи, или ако „заграбљена“ буде.

У томе правцу браћу нашу и с оне стране Саве будити, и подстицати, наша је дужност, и ту нећемо ни ми, ни они слушати савете „П. Лојда“ и мађ. државника, а регенте нека слободно узму на свој рабош.

Каже се даље: „Муамеданци Срби мрзе на православне Србе“.

Неки бегови, — то верујемо, али и то не сви. Ми знамо и за другчије, и то који нису постиднији од они, које „Лојд“ набраја, и међу тима има наши. Но остала мусулманска раја страда, ако не од суда, а оно од пореза и сиромаштва исто тако као и хришћанска.

Каже се: „раја би се дала само противу спаија и владика подићи“. То каже „П. Лојд“, који мисли, да су Срби, па ма и у самој Босни, таки, као синови његовог поколења, којима осим материјалног интереса ништа свето није.

Или се зар неће моћи и у Босни интереси спаија исто тако измирити, као што су се н. пр. и у самој Угарској измирили? Зар и тамо не би правичан, и то државни одкуп могао задовољити садање поседнике, ако буду на миру, или се још придруже устанку своје по крви и језику рођене браће?

И бегови и „раја“ јамачно ће пре послушати савет своје крви, него „П. Лојда“ и компаније му.

Но у сваком случају — за Босну доста је Црна Гора и Херцеговина, и „раја“ у њој, а срећа Србије, и Старе Србије, и по свој прилици и Бугара решиће се на другој страни.

Наводи се: „како су и католици у Босни Србима противни, и како бискуп Штросмајер прави пропаганду за католицизам, а издаје се уједно и аустро-мађарска дипломација тим, што се признаје, да ова католике закриљава.“ Ми знамо да има пропаганде, и то још више политичне — знамо да су у њој не само Мађари, него и неки Хрвати помешани, и да је то „најмаснији мамац“, којим Мађари Хрвате у клопку своје „Стефанове круне“ маме — али они, који се за 400 година непотурчише, не ће се ни сад од своје прадедовске вере одпадити, а што се политичне пропаганде тиче, ми богме неможемо ни замерити ни самим Хрватима, ако за тим иду, и хоће да своју племенску државу разшире; то је ствар природна, и ако Србија не би хтела, или могла, онда је и ближе, и прече, да се Босна придружи земљи, где би нашли Србаља и Хрвата — браћу једнима по вери, а свима по крви и језику — али баш зато морамо више замерити, шта више пред Србством и потомством обтужити владу у Србији, што се скањује, што некида дипломатске мреже, што за рана не гледи, да у своје коло прикупи браћу, која су и по историји, и по својој рођеној тежњи најближа — Србији.

За рана велимо, док и Хрватска, Славонија, и Далмација, па и крајина од оваке Угарске реву и зазиру.

И те стране боље би било да Срби у Србији пре послушају наш „идеоложки“ али србски, него „П. Лојдов,“ али јеврејско-мађарски савет.

Што се Бугара тиче — то нека „П. Лојда“ и његове патроне не боли глава. Истина да је србска влада, слушајући мађарску, бугарске синове из Београда прогнала, Бугаре до срца ујела, и на себе праведну срчбу Бугара навукла — али да Србија заставу слободе развије, све би се то заборавило, и ако „П. Лојд“ незна, или неће да зна, шта Бугари хоће, ми знамо, и ако знамо, да они неће да постану Срби — знамо и то, да Срби то и не траже, и то једино зато, што нису — мађарско племе и колено.

„П. Лојд“ каже на једном месту, да му је свеједно, хоће ли Босна, Херцеговина, и т. д. бити свака за себе државица, или хоће ли се Србија разширити — а овамо говорећи, како су Фанаријотске владике тирани, гори од Турака, саветује, да се у Босни оснује „босански патријархат,“ а никако да не буде босанска јерархија у свези са митрополијом у Београду. Зашшто? Јер вели, Србијанци се уче у Русији, и јер би се „самостална босанска јерархија“ пре приљубила „култури“ запада, него руској. Дакле опет као бајаги зазор од Русије, а у ствари знак и доказ, колико „П. Лојд,“ и његови патрони желе Србији политично спојење Босне — кад и од црквеног зазиру.

Напоследку, вели „П. Лојд“ пазићемо: „да ее ничим неда повода могућности страном мешању.“

„Пазићемо“ — ко? ви Мађари и Јевреји — или ми Срби, а нарочито граничари, и остали Славени?

Окајте се ћорава посла, и чувајте се, да сами здрави и читави останете. Мислите ли, да су то Корвинова времена — она времена, кад је Турчин свима једнак душманин био, а у Угарској кад још није било Мађара, него с једне стране „populus“ племића без разлике вере и народности, с друге стране „misera contribuens plebs“ (сирота и платежна раја) опет без разлике вере и народности.

Немате ви никаква посла на истоку, тим

мање, што сте и сами у Угарској Турци, и што ће те и сами рачуна имати.

Само „Видовдану“ са банкнотама можете очи затворити, и само неке „великаше“ претендентима заплашити — али народ не.

Ви као имате право гласа у стварима балканског полуотока, а ми — ми „српски идеолози“ с ове стране Саве — не. Ми да немамо, чији су праоци овамо дошли, и то не да остану, него да се у своју постојбину врате, који су само на превари овде задржани, но којима је срце и сад у старој отачбини; ми, чији су дедови и прадедови за све време, турски ратова, напоследку под Јосифом II. у Србији и Босној за народност и веру, за браћу своју крв пролевали; ми, чији су дедови и Карађорђу и Милошу по могућству помагали, и који и сад од Вршаве до Котора до милијон бројећи, једва чекамо да куцне час, да можемо браћи физично и материјално у помоћ притећи — ми да немамо гласа? Или ваљда зато не, што нисмо своју браћу оставили вама овде на политичну кланицу, под „духовни бич, под нацак и мамузу,“ и што нисмо отишли, као уредник „Видовдана“ у Београду, да за ваше новце помогнемо и вама и Турцима прекосавску и прекоунску браћу нашу клати?

Но дао Бог — ми тога права не тражимо од „П. Лојда,“ не одводимо га од његова патрона, него га осећамо у срцу нашем, и вршићемо га и из сами — тавница ваши.

А регентству, и особито г. Ристићу на част „тамјан“ „П. Лојда“ и мађарске владе. Он ће најбоље знати, је ли га је заслужио. Али ако је — нека зна — и он и Блазнавац — да су мало другчији детићи седили на њијовим местима, па да ји је глас и гњев народа стерао с ти места.

У Србији је мерило „најмудријег“ државника постало својство: ко кога боље надмудрити, преварити може. Кад смо једног жестоког одпорника системе у Србији запитали: „како може поверовати влади, која систему променила није — одговорио је: није реч о поверовању, него о превареању, јер само се тако може тамо до позиције доћи.“

Ту улогу као да регенти, особито Ристић, — и у спољашњој политици играју. Русима се Ристић хвали, како је „дезавуисао“ Видовдан, Блазнавчев орган, што је против Русије а за Мађарску писао, а Блазнавац, можда и сам Ристић, Калају, и посредно „П. Лојду“ изговарају се, да су то морали учинити, али да интелигентни кругови ипак мисле, као и „Видов-дан“. Тако се и са Карађорђевим процесом на очиглед народу играју слепога миша.

Ако регенти сматрају за срећу своју, или и саме земље, што би „Мађарска“ осудила Карађорђевића — унука Карађорђа — то ми у томе неможемо сматрати достојну цену пријатељства турско-мађарскога. То су за нас ствари, које су породичне. У Србији се млого којешта двапут проклињало, и двапут благосиљало. За нас ни те клетве, нити благослови немају вредности — док год се око лица крећу. Али ћемо пазити — те како пазити, да се за таке ствари, и за интересе поједини властољубиваца не продаје будућност Србства, које је не само ваше, него и наше, и које би пропало, ако само на данашњу Србију спадне, а да не пропадне, за то бринути се имамо ми исто толико права, колико и ви, а далеко више, него „П. Лојд“ и продани „Видовдан“.

Вама је пупак везан за „Карађорђевићев процес“.

Но кад Блазнавчев орган „Видовдан“ опет и опет долази на парницу Карађорђевића, и Мађарима пријатељство и подпору „великомађарске“ мисли и тежње, дакле наравно и подпору угњетења милион Србаља, и више милијона други Славена за случај осуђења обећава — то не знамо, с које је стране луђа и подлија така политика — као, ако је до претендената стало, нема ји и осим Карађорђевића, и као да је Михајилу што шкодило у народу, што је био син отца, који је дао убити Карађорђевићевог отца. Данас је „први“ мађарски суд непристрастан и политичан, што осуди — а не виде, да сами обарају правосуђе, које између „пристрастности“ (мита) и „политике“ на баланс међу.

Кад погледимо, како се у Србији и данас међусобне страсти разпаљују осветом кнезова, који се међу собом убијали, и прогањали — онда није чудо, што народ српски у време Јаквинте, и доцније није очи отворио, него се, освећавајући сад једно, сад друго убиство кнежева, међу собом клао.

Да закључимо са гласом о том, да је српска влада заискала од порте Босну и Херцеговину дипломатичним путем. Лист, који први ту вест донесе, ако се не варамо „Цукунфт“ по свој прилици из званичног београдског извора рече: да је тражба мотивована тиме, што је влада српска после Седана мирна остала. Тим би се дакле признало, да је онда згода била — па зашто се онда, и то са „звекетом сабље“ не заиска, кад се већ дипломатским алком на врата куцнути хтело? А чиме „П. Лојд“ заврши своје чланке? Са уверењем, да се „са обзиром на особе државника (т. ј. српски), не боји, да ће та странка баш ако је истинита, у посљедицама својима пореметити мир на балканском полуотоку“ Шта то значи друго, него то, да ће српска влада мирна остати, баш да јој се одрече Босна и Херцеговина — а да ће јој се одрећи, нема сумње. Неда мујо без крви, што је на сабљи отео. А друго, није Порта тако луда, да мисли, да би сједињење Босне и Херцеговине са Србијом било јемство целокупности Турске, све да то и њен „Тирки“ на српском језику у Београду каже. Није луда, јер би то предпостављало, да би тако сједињено Србство Порти помагало, да н. пр. угуши какав устанак Бугара, или Јелина у Турској — а желили би видети тога Вука Бранковића, који би то само и покушати смео.

Јели дакле та тражба — ако је истинита, јер кад „П. Лојд“ сумња, морамо и ми ту посумњати — нова машта, или прва збиља?

Ако је машта — може лако последња бити.

Ако је збиља — што ће бити само онда, ако се по потреби и рат отвори, без кога и не би могло проћи — то ћемо ми први бити, који ћемо српску владу, или боље рећи Србију и народ свом могућом снагом подпомоћи — јер спадамо међу оне. којима је пре и више свега: јединство српског народа, и ако се неузможе подпуна и спољашња и унутрашња слобода наједанпут постићи, ми би утешени били, кад би наше коло прву доживило — остављајући што од другог недовршимо, другоме колу, које ће и опет застатке нашег поколења међу собом наћи.

За сад ћемо ми „идеолози“ да видимо, шта ће „премудри“ лукавством израдити, и да ли неће, као обично — бити надмудрени, и — понижени.

Ми пак не држећи се онога, да о „Србији није вредно што писати“, него да је те како вредно, нећемо ни од кога себи право узети дати, да и одсад о њој опет и опет пишемо.

СОМБОР ИМА ГРАДОНАЧЕЛНИКА.

Tanden ahquando! Сомбор има начелника! У овом листу беху све фазе наше борбе тога, по нас Србе у Сомбору и нашу муниципију животног питања, обширно и тачно изведене, и остало нам је, да завршни акт тога питања, који у себи садржи сјајну нашу победу, обележимо.

Последњи одговор обштинства нашег на денунцијације наших противника беше давно већ министарству одправљен; тај одговор био је тако написан, да је могао сваког уверити о правди и законитости нашег захтевања, но ипак и на то остао је референт при своме решењу и поднео га је поново министру на одобрење; тај акт лежао је јошт код министра кад је наш посланик у Пешту стигао. Он оде ома референту и сазнаде по нас неповољно предложено стање ствари. Незадовољан с тиме оде самоме министру. Што је наш посланик овде све чуо и дознао, неможемо сада изнети, али морамо опет толико приметити, да ће по народности у Угарској увек зло бити, јер они, који би по закону и правди имали да реше, губе то из вида тамо, ди се народности тиче; за народности који се по закону за своје право боре, отварају се Вацка врата, за народности у Угарској нема правде јер је: раја крива, што је раја жива.

Министар не само да није знао тачно стање ствари, него јошт и оно што је знао било је криво и неистинито, јер беше информиран по денунцијацији наших противника. Кад му је наш посланик искрено и истинито разложио право наше захтевање, нашао је министар све за законито и праведно. Сам је њиме уговорио решење, давши му реч, да ће целу ствар од досадашњег референта одузети и другом је дати, да у споразумљеном и договореном смислу решење напише, и затим ће неотложно у Сомбор послати.

На то нам дође наш честити посланик са тим радосним гласом у нашу средину, да међу браћом проведе лепе обичаје прадедова својих.

И заиста! У очи римске нове године стиже ферман из Будима града. Зарадоваше се честита Србадија, сневеселише се противници и остала небраћа. Дан пре јошт хвасташе се узурпатор да га закон штити, и гле чуда! Дође закон те му заповеди, да се силази доле, те да нађ седне по гласу народа најдостојнији. Ожалошћен, али дубоко се клања ферману те учини кано му је заповеђено.

Чуде се сада противници, да од свога министарства немогу добити што желе. Само искрено! Сад и опет знамо чије је министарство! Извршитељи правде и закона, желе неправду и незакон, и чуде се, да их у томе „њихово министарство“ неће да подпомогне.

По налогу министра буде ома скупштина наказана и ферман прочитан. Скупштина реши да ће се 30. дец. опет састати да избере себи началника а будући је и оставка бившег капетана прочитана и примљена, то ће се онда у тој заказатој седници и то званије путем избора попунити.

Срби се састаше на договор и једногласно извичу за свога кандидата за градоначалника сенатора Петра Вукићевића а за капетана сложе се у особи сенатора Ђуре Кировића. Чусмо да се и противници договараху; и кандидат им је за градоначелника далеко нечувен и невиђен по имену и православној вери Србин Мила Мишић, а за капетана адвок. Цедлер.

Наша муниципија је у врло хрђавом стању била; управа небеше никаква јер глава јој нити је воље имао, нити способности нити уважења. А полиција — доста ће бити ако наспоменем да се у наше чисто варошке ствари мешао већ и Радај; јер оштећени људи наилазише код органа наше полиције, место помоћи, на којекакве поруге, те зато и потражисмо Радаја и ми јако осетисмо следства те грдне немарности. При таковом стању наше муниципије, имадоше Срби само добро ове вароши пред очима кад поменуте особе за своје кандидате поставише.

Не тако наши противници. Њима је главна цел била та, да не буде само оно, што ми хоћемо, па ма и горе било него сада; а Србина по имену и православној вери узеше за свога кандидата само зато, да нас поцепају; јер они рачунаше, ако њима, који су увек сложни, дође још који по имену и вери Србин, буди из поштовања према необичним врлинама речене особе, буди из пријатељства или из глупе мрзости према напредним Србима, онда ће они моћи продрети, и боље с њиме него ма с којим другим, који би из већине произишао, а г. Мила Шимић им је обрекао да ће се, ако изабран буде, примити. Човек је заиста од речи, поуздан, тврде вере, и чврстог карактера, и тако ће се после изборне седнице од 30. дец. орити по Сомбору: Elyen a Simic Mila Zombori főpolgarmester!

Речено беше, ал не суђено. 30. дец. у 10 сати отвори досадањи председник седницу. Петар Вукићевић и Мила Шимић беху кандидати за градоначелника. Изабере се изборна комисија, гласање одпочне, и тек што двоје троје предадоше гласове, али одмах се указа један изасланик г. Миле, који у његово име јави: да се неда кандидовати, јер се неће ни званија тога примити. Ову поруку комисија не прими, већ жељаше, ако је тако, да од њега самог чује. Одмах затим дође г. Мила, блед, поплашен дрктајући као ђаче пред каквим бесним учитељем и зачуше се умилни звуци његовог гласа: Господо ја... ја... ја... захваљујем, ја... ја... ја се непримам ни.. никако... ово изусти и оде.

Председник изборне комисије дође и саопшти изјаву г. Миле, као нови необорни доказ споменути његови необични врлина. Господин Мила љуби једнакост, па је само из тога узрока, да нама неби жао учинио, као кандидат наших противника, према нама тако исто одржао своју реч, као и према њима и зато — живио!

И зачуше се радостни усклици;... бурно живео, обшта радост, сви знаци одушевљења по целој дворани, који се пробијаше кроз, чекајућим најмилију вест, јављајући да је: сенатор Петар Вукичевић једногласно изабрани градоначалник сомборски... Обшта радост и весеље, рукује се брат са братом, један другоме честитају на добивеној коначној победи. Сунце красно сјаје, а кадкад и потавне, е га свет затим још сјајније и красније угледа, и правду тражећи кадкад нам се неда, али кад је добијемо, онда нам је краснија и сјајнија.

Ново изабрани градоначелник допраћен, дође у средину грађанства, и би дочекан искреним и срдачним усклицима. Настаде тишина... свечаност... силни сведоци... и зачу се мушки и одважни глас: Заклињем се живим Богом... тако ми Бог помогао... Живео! живео! живео!

Сомбор има градоначелника!

Поверење и уважење подиже га на врхунац грађанске части и достојанства; разгреја нам се срце од милине, кад га видесмо на оној столици, видесмо живу нашу победу... и опет се за мало зачуше знаци нове радости, нове победе, г. градоначелник проглашује за избраног вар. капетана Ђуру Кировића!

Затвори се седница важна и знаменита и отворише се двери лепшој нади нашој вароши... два нова стражара: „добро дошли браћо“, сретно пошли, дрште нам и унапређујте мезимче, узносио вас и онај, који вас сада мрзи... што сте поштени... и Срби...

Што се наши противници нерадоваху данас с нами заједно, то ми појмимо, а и добро је, јер да су се они данас радовали, ми заиста повода томе неби имали; али има ту и крви од наше крви што недели радост са браћом... просто им било ми их нетребамо, видесмо данас да смо и без њих јаки, проста им била и награда, коју изчекују од они којима служе против браће своје, ми им се другчије нећемо светити но само оваким победама данас и — увек. Кад нећете с нама, а ви и непотварајте с намером хрђавом. Петар Вукичевић и Ђура Кировић јесу заиста чланови омладине, и поносе се с тим, као што се и омладина поноси са таким члановима. Зар је то кримен какав бити члан омладине? Зар још незнате шта је омладина и шта она хоће? Ви то хотимице нећете да знате. Знате ви добро да омладина небира чланове своје по крштеном писму. Та имате жива примера у нашој вароши. Гледајте она два честита старца Јову Вуића и Петра Мороквашића, зар они нераде са омладином а омладина с њима. Ви скидате капу пред њима, јер су људи пуни поштења и заслужни, да ли се они клоне омладине, и да ли је се одричу? не — вас се они клоне.

Данашњим даном кад наша варош толико пати од непогоде времена, ко највише ради да спасе и да ублажи патњу ти страдалника? несмета њима ни старост ни нарушено здравље, јер где могу добро чинити, ту су први, а ко је с њима? сама омладина! А ви? Ви се међутим ваљате по душецима и у врућој соби картате. Таке чланове не треба омладина, и неће их, јер омладина хоће да ради, а ви — то нећете. Зато нам и није стало до вашег мнења. Потварајте и даље на људе, који љубе свој род и брину се за њега, који раде по задатцима омладине! Није у вами крв српска нити српско срце, слизалисте се са туђином, те вас је покварио. Зар невидите да је свест народа већ јако пробуђена, народ зна ценити и судити, ко му је пријатељ и ко му добра жели. Зар се небојите народне клетве? Страшна је клетва народа, сетите се на краткоћу живота и покајте се неверни! —о.—

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

Седница економског отсека од 17. (29.) декембра.

Били су: претседник др. Јован Суботић.

Чланови: Ј. Малетић, Ђ. Шевић, Корнел Јовановић, Ал. Јовановић, А. Хаџић управитељ.

Бр. 100. Одређује се одбор од троице, у коме, да буде: главни фишкал благајник и тајник друштвени, који ће прегледати од благајника поднесени списак о обећаним а неплаћеним прилозима на српско народно позориште и при свакој позицији посебан предлог учинити, те га пред отсек изнети.

Бр. 101. Упућује се благајник и главни фишкал, да се постарају, да се уплати интерес на новце, које је народно позориште у зајам дало, да се капитали, који су за отказивање, откажу, а обећања осигурају.

Бр. 102, 103, 104. Узима се на знање јављање благајниково: да је удовица пок. Јована Хаџића платила у име камате од 5. маја до 5. августа 1870 по 6 проц. 30 фор. а од 5. августа 1870 до 5. маја 1871 по 8 проц. 120 ф.; да је фамилија Парашка из Ст. Томаша платила камате по 8 проц. од 17. новембра 1870 до 17. маја 1871. 16 фор.; да је Петар Георгијевић платио камате од 9. августа 1869 до 9. августа 1870. 18 ф.; да је Ј. Поповић (Зубан) из Карловаца платио у име обећана прилога за годину 1870. 40 ф.; да је Александар Вујић, правник из Сенте послао 20 ф. а. вр. прилога на народно позориште, што је накупио о свадби Љубомира Вујића и то од Александра Николића 1 ф., од Костадина Живановића 2 ф., од Милице Живановићеве 1 ф., од браће Вујића трговаца 10 ф., од Тасе Стојковића 5 ф., од Саве Крагујевића 1 ф.; да је на исту цел скупљено на слави код Ђорђа Матића из Каменице 20 ф. и то од Ђорђа Матића 5 ф., од Косте Суботића из Беча 5 ф., од Н. Форовића 5 ф., од Јоце Белановића 2 ф., од Ђорђа Краљевачког 1 ф., од Тодора Савића 1 ф., од Стеве Ратковића 1 ф.; да је на исту цел послало друштво „Венац“ из Сомбора 6 ф.; да је примио од српске читаонице из Футога бр. 365. 8 ф. 60 н. и 17 старих шестака; из ковчежића од Марка Марцикића из Футога бр. 366. 86 н. Од Паје Михајловића из Ковиља из ковчежића бр. 322. 1 ф. 22 н. и 28 комада старих шестака, од Стевана Стевановића из Турије из ковчежића бр. 138 9 ф. 43 н. и 28 старих шестака.

Бр. 105. Упућује се благајник, да даде одмах конвертовати државне обвезнице од 11. јануара 1852 сер. А. Н. 1073 и од државна зајма од 30. септ. 1851.

ДОПИСИ.

У ОДЕСИ, 29. јан. 1871. Има томе већ неколико дана како боравим овде. Знам да ће те ме укорити што вам до сад не писах. Знате да су били благи дани рождества христова, после тога нова година, богојављење, св. Сава и др. све дани од весеља кад човеку на ум и не пада да пише. Зато кад сам се одважио, писати вам то ћу с реда почети. Дан рождества прославили смо овде живући Срби као што га обично слави и спроводи по свуда наш српски народ. Први дан рождества скупило се велико јато Србадије (изузевши аристократе) у дому војводе Вукаловића, који је своје госте као оно у сред Херцеговине дочекао, и старом јунаку на лицу се ванредна радост опазити могла, јер се своје бедно постојбине сетио. Ту се пило и певало и уз гусле ударало.

Властник и издаватељ др. Сот. ——

Напијало се за све што је српско и славенско, и дошао је ред на нашег врсног родољуба брата Светозара Милетића. Кад је један брат Србин његово име спомено, заорило се из млађани груди одушевљено живио, и одпевана је песма „већ се српска застава“ и т. д. а на артији већ је и брзојав написан који му се у Вац спремио. Исти брзојав гласио је овако: „Милетићу у Вац, збор Срба код Вукаловића напија вам здравицу, жели вами и српском народу као и свом славенству слободу.“ Још је дружина сва на скупу седила, а одговор од Милетића стиже, који гласи овако: „Вукаловићу у Одесу. Христос се роди. Заточници слободне речи желе да славе народну слободу“ подписан Милетић и његови другови. Диван појав био је то, кад се исти брзојав прочита, небројени усклици „живео“ орили су се и одпевала се песма „што ћутиш Србине тужни,“ а ваљани војвода Вукаловић одпевао је уз гусле „зашто оде Новак у хајдуке.“ На нову годину био је опет састанак Срба у дому овдашњег купца Ђорђа Влајковића, ваљаног Србина и родољуба као што је и његов сродник у Београду г. Ђока Влајковић. Брат Влајковић није био само с тим задовољан да га поздравимо и отидемо, већ набави црвенике вина, а на трпези било је свега као у дому Србина. После кад је војвода Вукаловић наздравио домаћину, свему српству, славенству, српским кнезовима и т. д. сљедовала је одма друга здравица за све српске родољубе и истините пријатеље народне слободе код које су прилике млога српска имена напоменута. Трећа здравица од једног из браће била је намењена брату Светозару Милетићу, код које су прилике напоменуте укратко све заслуге Милетића за наш бедни народ. Здравица нашла је код малог и великог одзива дуготрајно орило се „живио“ и одпевана је песма „сабљо моја“ а син војводе Вукаловића Богдан одпевао је уз гусле народну песму „устанак на Турке,“ а уједно опремљен је Милетићу брзојав који овако гласише: „збор Срба у дому Влајковића честита вам нову годину, да Бог да никад више оваку годину, жели вам и српству слободу,“ подписани Вукаловић, Узелац и Лазић. Истог дана стиго је и одговор који гласи овако: благодарим на братству. Ако будемо људи и пођамо нашу задаћу и дух времена, биће слободно српство и славенство.“ Светог Славу опет смо у весељу прославили. Ви ћете мислити, да ми та весеља из обести и небриге правимо, није тако. Има вам овде јато бедних јужних Славена, који једино то желе да што пре турске димлије задиме, а верујте и то, да би сваки врло радосно шарку пушку у фрак оних опалио, који говоре „још није време“ и тек кад са мало у братскоме друштву развесели, те му брига за неколико часова престане, душу и срце таманити. Зато се овде врло често састају многи Срби и Бугари који у особитој љубави живе, и незнаду за раздор као што тога на неким местима изобиља има. Овде је све једнодушно, једносрчано, и једнојезично, и све је од наше горе лист, то из дубљине срца и душе жели, да се што пре бедном српству и славенству друга срећа укаже.

Што је најчемерније, да наша омладина, која се овде учи баш ништа не вреди. Има овде неколико јужни Славена што се на овдашњем универзитету уче, и ти су се људи готово свога отачаства одказали, јер се баш ни најмање не старају да своме отачаству бар у чим ползу принесу, још мање теже за тим да и овде своју неку дружину образују, ви ћете мислити да би српска дружина, нашој руској браћи противна била, немојте тако мислити, и будите уверени да се Руси сваком напредку нашег народа врло радују, а особито било би им мило кад би видели, да Срби и у Русији напредују и о својој народности рачун воде за сада толико а сутра о свему више. У.—

= БАЊАЛУКА 28. јан. Пошло нам је за руком загледати у адресу коју неке кукавице, из Градишке амо на подписивање послаше; ево је дословно:

„Ваша светости.“

Ми ниже подписани православни хришћани восточне вероисповеди, неможемо пропустити, а да пред вашом светости силовљу признателност неизкажемо, и синовлѣ почитание, будући смо од скорог времена чули, да је ваша Светост, изволила нашег, обште љубленог архипастира и Митрополита, босанског Господина Дионисија, тамо у синоданю засѣданіе позвати, које нас је врло ожалостило, јербо као што Вам ја познато Врло нѣгово заузиманѣ за народну просвѣту и за обштине и за сиротиню, за цркве и свештенике, за народне школе и као код Високе Владе врло заузети заступанѣ за које ми срдачну благодарност пред вашом Светости изричемо, а и за будуће молимо, да би сте изволили нам поклонити га, како би и од сад код нас у овом наинужнием времену бригу водио за народ.

Препоручујући се Вашој Светости у милост.“

Поштени људи већ су на чисто с онима који то подписују.

Угарска.

Из Гемерске жупаније туже се Словаци лутеранске вероисповеди како се предлажу за суперинтенданта три човека који су крвни непријатељи Словацима, а у лутеранској цркви у Угарској има 500,000 Словака, 200,000 Немаца и 180,000 Мађара, дакле би требало да се пази највише на Словаке; али ипак притиском својим Мађари господаре над осталим 700.000, те ће по свој прилици бити изабран Мађар, који немачки зва штрбецати а словачки ни речи. Кривица је понајвише до општина у којима спахије, Мађари диктирају а народ словачки неуме и неће да се једаред отресе туторства туђег, па да стане на браник за право своје.

Троједна краљевина.

ХРВАЦКА. Сад тек мало по мало излази на видело, шта је претрпио јадан народ у Хрвацкој од Рауха и његових лоших слугу.

„Заточник“ доноси отворено писмо сељака из котара Вуђинског, на бана Бедековића са преписом двеју одлука, краљев. далм. хрв. слав. намесничког већа, које наређују, једно да се Ладислав Талер судац, укори због проступака многи, а друга да се с тога премести у други котар.

Преступи ови таки су да би други поштен или сирома човек дошао за њих на тешку робију.

1.) Талер је на прилику: Примио од једног човека мита 10 дуката. 2.) Затајао четницима дневнице и миљарине. 3.) Поступао неправилно код жребања за новачење год. 1866. 4.) Продао је две битанге без прописане процене, па је те новце две године код себе држао. 5.) Примио је мита 50 до 60 фор. 6.) На ексекуцији подметао своје људе па за њега купују, а он је удешавао, да дражба што мања буде. 7.) Дао батинати људе, а није их најпре лекар прегледао и т. д.

Жупаниски суд нашао је да је Талер невин, ма да је скоро све сам признао.

Отворено писмо горње, гласи:

„Преузв. госп. бану

Коломану пл. Бедековићу

у Загребу.

Допро је до нас подраваца и брђана глас, да сте добар и поштен човек, чему се врло радујемо, јер је већ крајње време било, да дође бан добар и поштен, који ће нас ослободити од нечувени крвопија, штоно се за Раухова бановања заверише, да ће нас огулити до коже, и да ће нас гладне, голе и босе оправити у туђину.

Такав је крвопија наш велики судац Ладислав Таллер. Многа је већ сирота закукала, многа кућа зацвилила с незаситне похлепе, беснила, и грабежљивости тога изелице, а заштите против њега неимаћаше нико, јер је бог високо а цар далеко. Тужили смо тога извецију већ на све стране, доказали смо му његова лупежтва, па место да га одправе у Лепоглаву ил Илаву, де имаде доста бољи и поштенији људи, него што је наш велики судац, Ладислав Таллер, ево нам га и данас у неограниченој власти, да нам се до краја освети, који шта имамо а недамо, ево га све то безобразнијега, одкад му је рођак Фрицо Краљевић дошао на част феишпана вировитичкога.

Завирите, молимо вас преузвишени господине, у изтражне списе, које ћете наћи код осечкога суда и код жупаније, или ако вам се неће дуго бавити с Таллеровим лоповштинама, прегледајте ове две одлуке, што вам и овде под А. и под Б. прилажемо, пак судите нас и судите Таллера и судите власти, које Таллера штите. Судите нас, нисмо ли добри и мирни људи, што подносимо, да је Таллер јоште жив међу нами; судите Таллера, има ли игђе примера његову лоповству; судите области, колико имаде у њи поштења и правдољубја, пошто за доказане и признане његове опачине незнађаху му дати друге казни, него да га укоре, а у највишој молби да одреде његово премештење у други који котар.

Па да би макар и то учинили били, бог им простио: али шта је марио Раух за одлуку канцеларије? он га држаше у нашем котару, да нас до краја гули и мрцвари, и ето га и данас у Сухом пољу, он данас Гаван а ми Лазари.

Уважите ово неколико речи преузвишени господине, те нас ослободите од тога крвопије, па ћемо веровати, да по вашем дошашћу у Загреб настаје владавина поштења, која ће уништити лопове и крвопије народа.

Терајте Ладислава Таллера, док га нестанемо ми терати. Сељаци котара вуђинскога.“

Стране земље.

ФРАНЦУСКА. Белфор се предао! Тиме је пала и последња тачка, на којој они француски политичари, који радије борбу продужити хтедоше, нежели на уступање француског земљишта пристати, наду своју на војени успех зидаху. Зарад толике и тако дивне обране, коју је та тврђава на погледу читавом свету и целој ордији немачкој показала, почаствована је она при предаји од стране Немаца сваком војеном чашћу. Као што се славно борила, тако је исто и славно предају уговорила: да цео посадничкн гарнизон по јачини 12000 војника под својим оружјем слободан излазак добије, зацело ни једна француска тврђава, ни један француски град не доби при предаји тако часне и повољне услове.

Међутим у главном војеном стану у Версању не пропуштају ни једну прилику, ни једно добродошло средство, да би се француско становништво, коме су иначе стотина невоља на врату, што боље и што сигурније на мир приморало. Тако се већ толико пута спомињало, како ће немачка војска победоносно са усклицима и свирком кроз Париз проћи, које би наравно најфиније осећање паризлија повредило; осим тога, ма да су сви изгледи за мир, опет из Немачке ради допуне проређених регимената, повећа војена оделења стижу, да би се тиме и најкрајња предосторожност од стране Немаца показала. . .

Орлеанска већина народне скупштине изјавила је, да ова садања народна скупштина има право и власт и даље по закљученом миру свој рад продужити а не, као што неки француски журнали држе, да са закључком мира угашује се и њен мандат. „Журнал де Деба“ бранећи становиште орлеаниста, у једном свом броју вели:

Нико нема права, моћ и посао народним поверењем изабратом заступништву ограничавати. Нема нико права њему рећи, да се оно чим јадан мир подпише дому своме врати и да се на својим лаворикама одмара. Не! Ово заступништво, које ће се при тако грдном нереду сакупити и по духу, који га оживљава, позвато ће бити, да и земљу уреди! Због тога нам је сваки програм, свака обвеза, која би слободан глас представништва спутала и његове руке свезала, по отачбину штетна. То би само изазвало нов грађански рат.

По вестима, које је „Тајмс“ из Париза добио, при обављеним изборима за народну скупштину гласало је свега 500000 бирача, покрај свега тога, што је варош за то време најтишија била, тако, да странци о изборима нису ништа забележити могли. И у самом због млогих немира и побуна познатом округу Бељвиљу, све је по највећој тишини обављено. Изјутра беше учествовање при гласању слабо, али доцније је на дану све јаче и јаче, тако, да су при свом трајавом времену врло млоги гласали. Пошто још не беху тог дана бројеви гласова познати, то се у опште држало, да је резултат гласања по умерену странку млого поспешнији испао, нежели што се то напред држало. То се доцније и потврдило. Међутим најнижим слојевима народа није баш толико мио мир, пошто ће они после закљученог мира опет својим рукама своје издржавање заслуживати морати. Делење леба на порције, по налогу владином престало је 29. јануара; просјаштво, које је за време делења ране укинуто било, опет ће одпочети, и врло тешко, да ће се немири избећи моћи.

Исељавање становништва паришког последњих дана тако је огромно, да се излаз све већма и већма ограничује. Преко 150.000 путних листова издато је за кратко време и број мушких глава, које су Париз оставиле, био би довољан, да једну нову војску састави; но они су већим делом такови, којима врло смрди барут. —

По новијим приспелим вестима, народна скупштина у Бордо-у изабрала је Тјера, Жил Фавра и Шодорда, да поведу преговоре о миру. Примирје је, као што смо већ јавили, само на 5 дана продужено. За узрок томе кратком продужењу, веле, да је зловољност цар-краља Виљема, коме се ни бајмање не допадају журне војене припреме на југу Француске, којима као што веле управља Гамбета. За свечан улазак немачке војске у Париз пишу, да је већ свршена и утврђена ствар. Виљемова је то воља, премда се Бизмарк томе јако опире. Већ су опредељена и војена оделења, која ће у Париз ући, тако осим кора пруске гарде, придодати су још два друга пруска војена кора, даље Саксонци, Баварци, Бађани и Виртенбержани; намера је та, да сва немачка победоносна племена при том свечаном уласку учествују. Градоначелнику паришком достављено је од немачке војене команде, да се за станове и рану немачкој војсци постара. Како ће се према овом паришко становништво понашати, јавилисмо у прошлом броју.

Француски званичан лист обнародовао је овај на француску војску управљен проглас:

Војници, поморци и мобилни гардаши! Докле је год и залогај леба осигуран био, ви сте ову грдну варош, која је за пуних пет месеци обрана и штит Француске била, бранили! ви ју са потоцима своје крви бранисте!

Сад пак, пошто је неизмерна несрећа, која се вашом храброшћу и вашим пожртвовањем није одклонити могла, вас у ове зидове потисла, предстоје вам нове свете дужности, које нису мање од оних, које сте ви досад вршили. Ви морате по што по то свима за пример реда, доброг држања и послушности служити. Ви морате то сами хтети, из поштовања према нашој ожалошћеној отачбини, и зарад интереса јавне сигурности.

Ја се надам, да ви не ћете тим светим дужностима на супрот радити; њи напустити, пренебрегнути, било би више од погрешке, био би преступ.

Официри, подофицири и војници, остан'те сједињени заједничким чувством страстног отачаствољубља; подпомаш'те се, ободравајте се узајмно, да би, пошто сте толику силну крв за част Париза и за поглавите интересе отачбине пролевали, достојни били, да вам се рече: Они нису само храбри војници, него су и добри грађани.

Париз, 18. јануара 1871.

Ратни министар, ђенерал Ле Фло.

Из Бордо-а стигао је овај брзојавни извештај о седници народне скупштине, која је 5. о. м. држана:

Кастелан и де Мо наименовани су за перовође 5. и 6. одсека. Заступник Келер подноси од заступника департмана Ху Рин, Ба Рин, Морт и Мозела подписану изјаву с молбом, да ју народна скупштина стави на дневни ред. У изјави се вели: „Народна скупштина, Француска и Европа, које призор пруских захтева пред собом имају, нити могу један чин у дело привести, нити привести дати, који би Француској Елсас и Лотрингију отргао. Ми смо и за свагда ћемо остати Французи како у добрим тако и у злим данима, ми смо нашом крвљу и нашом одности неразрешив уговор запечатили, који нас са Француском веже, пошто смо ми у свима дојакошњим приликама нашу непоколебљиву верност према општој отачбини посведочили. Француска неможе оне напустити, који неће да се од ње растану. И сама општим гласањем поникла народна скупштина не може захтевима толико на сусрет изићи, да разорава народност једном читавом становништву. Што не може народна скупштина, то не може ни Европа, она са своје стране не може при таким атентатима учествовати, она не може дати, да се са једним народом као са бесловесном стоком поступа. Мир са уступком земљишта не може сталан мир бити, он највише може привремено примирје бити, за којим ће наскоро понова борба наступити. Што се нас Елсашани и Лотринжана тиче, ми смо готови борбу опет одпочети; због тога држимо ми сваки услов уговора, вотум или плебисцит, који би одцеплење Елсаса и Лотрингије за цел имао, за ништав и нулу. Ми проглашујемо наше право, да са француском земљом у заједници остајемо, ми ћемо наше обвезе, нашу част и достојанство бранити.“

По прочитању ове изјаве приклињао је Келер своје садругове, да својим решењем суровој сили моралну снагу на супрот ставе, и да неповредљиву зависност Елсаса и Лотринга прокламују. Ми вам пружамо руку, рече он напоследку, не одреците и ви вашу нами! (Допадање на свима клупама).

Комора за тим закључи са акламацијом пресност овог предлога.

Рошфор захтева, да се он одма упути на биро. Већина коморе одбије га за сутра у јутру.

Тјер вели, да се сада о томе ради, да се зна, да ли ће комора својим преговарачима за мир императиван мандат поделити, или да ли ће им допустити, да они сасвим слободно и не одвисно раде. Тјер подпуно поња осећања Келерова, али при овако озбиљним одношајима важније је, да комора само таку одлуку донесе, која њеном достојанству одговара. По назорима Тјеровим, било би свако одгађање безкорисно, било би права детињарија.

Не сутра, него се сместа мора испитати и о томе решити, комора се не сме за владу, којом она управља, заклањати; она мора у подпуној самосвести свога права и своје одговорности сама одлучивати и мора се знати, шта она оће. Што се мене тиче, вели даље Тјер, који сам сав мој живот земљи посветио, то сам готов, да и моја даља усиљавања и моју оданост посветим, али је нужно, да комора о томе питању реши. Повуцимо се одма у биро, и без да морамо 24 часа чекати, кажимо што хоћемо.

Председник упита за тим комору, која закључи, да се одма у биро повуче. Седница се прекине.

Пошто је седница опет настављена, прочита се извештај одборов о Келеровом предлогу. У истом су изражене најтоплије симпатије према становништву Елсашком и Лотриншком и узме се препис предлога, пошто је он одма преговарачима, који ће с Прусима о миру преговарати предат.

За тим вотира комора Тјеру подпуну извршну власт.

ГРЧКА. Из Атине стижу врло неповољни гласови, којима су повод узнемирујућа потраживања енглеске владе. Та би се потраживања састојала у овом:

1. Непризнавање важности и ваљаности судске истраге, која се прошле године због недела разбојника на маратонском пољу повела и атентата Пикерма Делејза; уништење судске расправе, на којој су изузетно два енглеска државника присуствовала, или закључка, којим се један енглески поданик, Франк Ноел, због удела у поменутом крвном делу на други суд упућује. 2. Захтевање накнаде од 10.000 фунти штерлинга за госпу Лојд (удовицу једне жртве при мрцварењу Асоца), ма да је иста госпа већ добила 25,000 франака из грчке државне касе. 3. Претња, да ће Енглеска разне тачке Грчке посести, ако ова наведена потраживања или ма једно од њих не узхте испунити. Краљ Ђорђе, који је са својим ујаком, принцом Виљемом од Гликсбурга, у лов у Акарнанију пошао био, морао се због конфликта, који се између енглеског заступника и грчке владе породио, у Атину натраг вратити.

ШВАЈЦАРСКА. Централни одбор за међународни мир и слободу, послао је члановима француског сабора овај допис:

„Поштовани грађани. У овом важном тренутку, када се решава судба Француске не само да смо дужни да вам коју пријатељску реч кажемо, него ми имамо и права тражити и да нас послушате.

Право то имамо од туда, што смо већ ево четир године на својим конгресима и у периодичним листовима у дослуку са хиљадама присталица разних народности, трудили се, да народе у Европи уверимо, да мира само може бити, ако се оснују републике које не држе сталну војску, које су увеле, да се натерују деца у школу а да се бадава уче, које су оделиле цркву од школе и које учинише да раденичка класа буде слободна.

Право то, да се на нас обазрете, имамо и од туда, што смо одма дан после катастрофе у Седану, европској демократији дали знак, да одважно и јасно изјави, да је неправда даље ратовати, чим је француска република проглашена а тако исто и то, ако би се на силу откинуло од Француске које парче земље, а не би се тражило, да о томе народ каже свога гласа. Доцније смо одобравали одпор републике, поштујући народно чуство, ма да смо, бог зна како, желили, да мира буде, дотле, докле немачки војвода не пружи републици, да углави поштен мир, па се сада само дивимо с осталом Европом и с Америком јуначком отпору Париза и ваше војске из провинција, који спасоше част Француској. Али због последњих догађаја у војни и имајући пред очима силу немачку, не можемо вам саветовати, да се на ново у неједнаку борбу упустите и да и онда кад је земљи част спасена ову сасвим упропастите, те да тиме и саму републику на коцку метнете.

Нека вам је дакле у овом свечаном тренутку једино то задатак, да републику спасете, тиме, што ћете изабрати за министре праве републиканце и овластити их да мир учине; јер само у миру може република напредовати.

Ако ви, заступници племенитог народа француска тим путем ударите, онда сте ви добили десет пута славнију победу, него што је она немачких војвода, јер ће вас за то поштовати и благодарни вам бити сви народи, који за слободом и независношћу теже особито народ Немачки, који ће вам, кад и сам слободан буде, повратити, што вам је данас силнији отео.

У Женеви 28 јануара.

Поздрављајући вас братски у име централног одбора: Потпредседник: Аман Гег: Секретар: Жон Роланд.

ТЕЛЕГРАМ УРЕДНИШТВУ „ЗАСТАВЕ“

Темишвар, 9. фебр. (за прошли број доцкан стигао. У.) Фабричка црквена општина у својој гласној скупштини закључила: послати

повереницу администратору патријаршије и представку министру просвете ради потврђења саборских закључака.

Новије.

Беч, 6. фебруара. „Н. сл. Пр.“ доноси депеше из Бордо-а, које јављају: Јуче је Гамбета први пут био у народној скупштини, он је заузео место на крајњој левици. Варош је била како за време седнице тако и после ове мирна. Сви листови одобравају усвајање предлога Диф‌ровог, осим журнала „Сјекла,“ који становиште Гамбетино заступа. — Тјер је казао јуче при разлагању програма о миру: По моме убеђењу мир је апсолутно нуждан, и ја не сумњам да ће преговарање на основу часних услова могуће бити.

Берлин, (истог дана.) „Северо-немачке опште новине“ веле: Евентуално председништво једног од орлеанских принчева с две је стране отежано. С једне стране има ли би се Французи бојати, да једва подигнута република, опет као и под Наполеоном не буде кратка века, и да се изабрати председник републике не претвори ненадно у цара; с друге стране тиме би измирење Немачке и Француске немогућим постало, пошто су Орлеанци заклети непријатељи Немаца.

Бордо, (истог дана.) Изјава Келерова у јучерањој седници јако је потресла народне заступнике, многима се заступницима наводниште очи; практично следств› те изјаве биће то, што ће се поново позвати неутралне европске велесиле, да при преговорима за мир интервенишу.

Бордо, (истог дана.) Одма чим је народна скупштина вотирала Тјеру екзекутивну власт, отидоше њему заступници Аустрије, Енглеске и Италије, да му припознање од стране својих влада изразе.

Лондон, (истог дана.) У данашњој седници доње куће наваљивао је Гледстон после подуже дебате да Херберт свој предлог повуче натраг, јер ако кућа одбаци произвешће немио утисак; он се нада миру, који ће на основу умерених и правичних услова закључен бити, јер мир на основу несношљивих услова, повукао би само за собом понову борбу. Великодушна политика Немачке била би боља по Француску, Европу и Немачку. Гледстон вели даље: Он мисли, да ни једна од зараћених странака не жели мешање Енглеске у преговоре о миру; но ако би назори Француске и Немачке непомирљивима п› стали, то би се онда услуге Енглеске могле указати. Херберт повуче свој предлог натраг.

ПРИПОСЛАНО.

Господине уредниче!

Пре неког времена донеоје повремени лист „Народ“ потварања на моју особу, а у нај новије време „Застава“ од 29. јануара о. г. бр. 12. да жупан сріемски спада у неки триумвират, кои ради о удаљењу господина патріаршије Администратора, и одстрањењу неког вишег званичника Србина у Министарству угарским, од туда судим, даје то или измишљена інтрига проти мојој особи, или намјера містіфіцирати јавне органе, дочим се мени њеки уплив приписује који ја нити у тима предметима имати могу нити си га желім, јер у садањим тешким околностима ймам довољно невоље и са уредним својим задатком, а камоли да се у оно пачам што на званичну моју дужност неспада, осим тога Вас на моје поштење увјеравам, да мени нити је тріумвират познат, којему би чланом имао бити, нити ми је знана особа која би желила бити адміністратором, нити се ја рада міешам у обште у ствари, које се осим мене врше, а немам к тому ни прилике, јер ју никада нитражио нисам, дакле што се и ту моја особа сумњичи, сигурноје или измишљотина, или нечіи стра, који се већма за свој положај бојати мора, да гладан неостане, него жупан сремски, јер ја никада за ничим, пак ни за жупанством сремским грамзіо нисам, — но једино за свој задатак сматрам, да на садањем, свом мјесту своју дужност као јавни званичник дотле вршим, док ме повјерење и воља Његовог Величества на овом мјесту држала буде, а кад ме околности с истога дигну, увјеравам вас опет својим поштењем, да се с истога са разтуженим срцем растати нећу, и да би ја готов біо, с највећом приправности сваки час уступити моје место онима, који за истим чезну, кад би то од мене зависило.

Господине уредниче! Правди за љубав, и за одстранење неоснованог сумњичења, имајте доброту, пак уступите мјеста у Вашему листу овој мојој изјави.

У Вуковару 3. фебруара 1871

Светозар Кушевић. с. р.

Овако гласи писмо великог жупана сремског г. Светозара Кушевића, које верно, по његовој жељи „правди за љубав“ ево саопштисмо.

За сад нећемо чинити никакве приметбе на садржај овог писма, — биће томе прилике али се ипак не можемо уздржати, од питања: од куд та част „Застави“ у део паде, да се пресветли господин велики жупан обрће на оно што у њој пише? Да пред читаоцима нашег листа оправдамо наше чуђење а и да се сачувамо од прекора, да не примамо од наших — бар знатнијих — политичких противника ништа у лист, ево ћемо и један телеграм, ког нам је г. велики жупан прошле године из Руме (сигурно не из званичне канцеларије) послао. Телеграм тај гласи:

Уредништву „Заставе“ Нови Сад: На безобразна опадања одговара народна пословица: месец и не хаје, што куја на њег лаје — ово штамапајте као одговор. Кушевић.

— Пресветли господин велики жупан имали су милост у овој пословици присподобити себе са месецом, а нашу маленкост са кујом — (заиста, израз достојан изображена човека и великог жупана!) —

После оваког телеграма како се могао пресветли господин велики жупан обратити на „Заставу“ — не разумемо. Држимо да се бар од људи на тако важним државним местима, као што је жупанство, може захтевати конзеквенција. Међу тим, да смо, на крај срца као што је — судећи по наведеном телеграму — пресветли велики жупан, могли би сад ликовати због тога што је „притерала орла зла година,“ али како нисмо таки, то се и не радујемо томе, него ево драговољно учинисмо услугу пресветлом господину, и примисмо његово писмо у лист, знајући добро, да он то у другим приликама неби учинио. Треба помоћи човеку у невољи! — У.

Трговина и обртност.

Пешта, 7. февр. 1871, П. Живк. и др. (Недељни трговачки извештај.) Одма при почетку прошле недеље приметило се, да се шеница боље купује и њена цена утврђује, но када стигоше вести из Беча о тамошњој поплави, то и овде како продавци тако и купци поплашише се, да не наступи поплава, која би им по подземним магацинима јака квара починила, те због тога почеше шеницу јефтиније давати. Наше воденице као једини купци, којима је то стање добро познато, од сваког се куповања уздржаваху, тако, да је цена шеници од прошле недеље до данас у 25 нов. спала, и при обрту од 110–120000 мерова бележимо ове цене:

Шеница: 88 фун. 6 ф. 25—40 н. 87 фун. 6 фр. 20—30 н 86 фун. 6 ф. 15–20 н. 85 фун. 6 фор. до 6 ф. 10 н. 84 фун. 5 ф. 90 н. до 6 ф. 10 н. 83 фун. 5 ф. 50—65 н. 82 фун. 5 ф. 35—50 н. Све на три месеца исплаћивање.

Наполица је слабо пролазила, при почетку недеље продавана је по 5 ф. 50 н. а при крају 5 ф. 45 н.

Раж због слабог довоза местне количоће задржала је цену, плаћана је по квачоћи од 3 ф. 40—50 н. 70–80 фун. тешка.

Зоб најбоља врста куповала се само за кућну употребу, понуда због страха од поплаве јака, продавана је по квачоћи по 2 ф. 22 и по н. до 2 ф. 30 н.

Кукуруз прве врсте по 2 ф. 60 н. до 2 фор. 82 и по н. уговори за мај—јуни 3 ф. 10—12 и по н. јуни—јули 3 ф. 15 н. до 17 и по нов.

Свињска маст задржала цену, прва местна роба 38—38¼ ф. са стране 36¾ до 37¼ фор. лошија 35 и по ф. до 36 и по ф. 100 фун. бечка мера.

Сланина на ваздуху сушена са стране 28 и по ф. до 30 ф. прва роба без глава.

Цене осталих производа остадоше без икакве промене јер је њима врло слаба обрта било.

Курз од 10. февр.

Сребро — — — — — — — —	121.30
Дукати — — — — — — — —	5.85

ОГЛАСИ.

Бр. 1692. 1870.

ОБЈАВА.

Од стране суда сл. кр. вароши Н. Сада овим се до јавног знања ставља, да је овдашњи становник Лазар Свирчевић дне 15. марта 1855 год. без опоруке преминуо и после себе половину куће овде у Н. Саду под бр. парц. 3955 оставио.

Позивају се дакле сви они, који право насљедства на ту посмртину имају, да своје право за 45 дана, од дана трећег уврштења објаве ове у листу овом рачунајући — писмено суду овом пријаве, тим известније, што се у противном случају и по истечењу тога рока по смислу § 580 п. п. поступити и по томе речена посмртина на досад суду овом познату на сљедницу и кћер споменутог у грунтовници преписати дати.

У Новом Саду сл. кр. вароши Н. Сада 24. октобра 1870.

Јован Радовановић с. р. вар. судац. — Имре Бала с. р. бележник. 2—3

Бр. 1143

ОБЈАВА.

Од стране поверителног одбора презадужене масе В. М. Стефановић на основу закључка суда вароши Н. Сада 30 маја 1870 бр. 1143 овим се до јавног знања ставља да ће се потраживане масе ове противу појединих дужника путем јавне дражбе дана 27 февр. 1871 у сали магистрата продавати.

У Н. Саду 15 февр. 1871.

Рад. Манојловић сенатор.

1—1

Дражба.

Управљајући одбор „Матице Српске“ на основу закључка главне скупштине матичине од 1. 2. 3. септ. 1870 год. а по одлуци својој у данашњој седници оглашује: да ће ради грађења народне дворане на земљишту матичином у Новоме Саду, држати 3 (15) марта о. г. у 9 часова пре подне у писарници матичиној лицитацију:

1. За зидарски посао, који по прорачуну износи — 7799 ф. 30 н.
2. За зидарски материјал, који по прорачуну износи — 5540 ф. —
3. За каменорезачки посао, који по прорачуну износи — 1482 ф. 55 н.
4. За дунђерски посао, који по прорачуну износи — 6959 ф. 05 н.
5. За вајачки посао, који по прорачуну износи — 192 ф. —
6. За мозаик који по прорачуну износи — 507 ф. 50 н.
7. За столарски посао, који по прорачуну износи — 3940 ф. 75 н.
8. За браварски посао, који по прорачуну износи — 2528 ф. —
9. За лимарски посао, који по прорачуну износи — 470 ф. 50 н.
10. За мазарски посао, који по прорачуну износи — 833 ф. —
11. За стакларски посао, који по прорачуну износи — 519 ф. 20 н.
12. За лончарски посао, који по прорачуну износи — 524 ф. —
13. За ливено гвожђе који по прорачуну износи — 1100 ф. —
14. За по милиона цигаља са довозом.

Нацрт зидања, прорачун и услови за лицитацију могу се сваки дан од 10 до 12 часова пре подне у писарници матичиној видити и проучити. Који се при овој лицитацији мисле натицати имају 5 проц. пишманлука положити у руке одређеној комисији, а који буду који посао на себе узели ти имају томе пишманлуку још 5 проц. додати.

Из седнице управљајућег одбора Матице Српске држане 8 (20) февр. 1871 у Новоме Саду.

Панта Поповић, актуар. — Др. Јован Субботић председник Матице Српске. 1-3

Објава.

Од стране Старо-Бановачке сатније, Петроварадинске пуковније, сваком се до знања ставља, да ће се преко разрушења старе, и зидања нове православне цркве у Белегишу, дана 18 (30) и 19 (31) марта о. г. јавна minuendo лицитација држати.

Предмети су следећи.

Разрушење старог торња износи у суми	1188 фр. 85 н.
Разрушење старе цркве — —	1224 фр. 46 н.
Зидање нове цркве и то	
Посо земље износи — —	150 фр. 38 н.
Зидарски посо — — — —	3914 фр. 11 н.
Зидарски материјал — — —	3974 фр. 28 н.
Дунђерски посо — — — —	570 фр. 96 н.
Дунђерски материјал — —	1383 фр. 29 н
Столарски посо — — — —	402 фр. 18 н.
Браварски посо — — — —	223 фр. 94 н.
Мазање (Anstreicher) — —	119 фр. 61 н.
Стакларски посо — — —	604 фр. 40 н.
Клонферски (Spengler) посо —	644 фр. 72 н.
Ковачки посо — — — —	846 фр. 85 н.
Казанџијски (Kupferschmid) —	102 фр. 48 н.
Позлата —. — — — —	287 фр. —
У свему	15.637 фр. 49 н.

Главна условија ова су.

1. Струковњаци имају код лицитације првенство.
2. Шпекуланти кои би хтели овај посао преко себе примити, морају са собом доброг, и познатог мајстора довести, кои ће целим послом управљати, а код лицитације ће се и уговор заједно подписати.
3. Подузетник има се са свидјетелством преко имаовине, од стране његове власти снабдети.
4. Сваки конкурент има пре лицитације 5 проц. лицитирајуће суме положити која ће по свршетку лицитације онима повратити, кои посао небуду примили,
5. Онај кои посао прими, имаће исту суму удвостручити, која ће се као кауција у црквену касу депонирати, донде, док он свој уговор неизпуни.
6. Кауција може се у готовом новцу, или у државним папирима, а најпосле у незадуженим реалитетима положити.
7. Писмени оферти примају се само онда, ако у једно и преписану, кауцију у себи садржу, а исто тако свидјетелство преко имања, од дотичне власти приложили буду. Ближа условја, а исто тако предрачуни, и урис (план) могу се сваки пут у канцеларији Старо-Бановачке сатније видити.

Стари Бановци 30 јан. (11 февр.) 1871.

Јос. Трумић капетан. 2—3

ОБЈАВА.

Српска православна општина Деспот-Сент-Иванска намерава на цркви нов торањ правити, и с бакаром покрити, ради тога позивају се стручњаци, да на дражбу, која ће се 7 (19) марта т. г. после полдне у 3 сата у подписаном општеству одржавати, престану; гди ће уједно и условја дознати моћи.

У Деспот-Сент-Ивану 26. јан. 1871.

Српска православна општина. 3—3

Стечај.

Упразњено учитељско место у Срб. Клари у Банату. Плата је у новцу 140 ф. а. вр. 36 киб. наполице, — 12 киб. кукуруза 2 фата дрва, 50 фун. соли, 15 фун. лојани свећа, 6 ланаца ораће земље, сламе колико изгоре, слободан стан са лепим пространим вртом. Учевни је језик српски. Кои ово званије получити жели, има молбеницу са крштеним писмом, са сведочбама о свршеним наукама о моралном и политичном владању о дојакошњој служби снабдевену до последњег фебруара на управитељство школско у Срб. Клари послати.

У Срб. Клари 1. февр. 1871 год.

Петар Путник кнез. 3—6

ОБЈАВА

Од стране обштине вароши Митровице у Срему, даје се на знање, да ће се јавна дражба за давање у закуп на 5 година од 1871. до 1875. г› дине преко 200 јутара већ добро уоране, ограђене, нађубрене, из једног комада састојеће се и одма до вароши лежеће земље по 1600 квадратни фати јутро, 27 фебруара 1871. по римском у 9 сати пре подне у обштинској писарници обдржавати, чега ради сваки се позива, који ову земљу у закуп узети изволи, на речени дан доћи.

Условија могу се сваки дан у обштинској писарници увидити.

У Митровици 12. февр. 1871 н. р.

Од обштинског поглаварства у Митровици. 2—3.

МИТРОВАЧКА ШТЕДИОНИЦА,

овим даје на знање, да је своју штедионичку радњу 25 јан. (6 февр.) о. г. одпочела.

2-3 **Митровачка штедионица.**

НА ЗНАЊЕ!

Од неког доба долазе ми рачуни за плаћање дугова што их је мој син Ђура направио. Ја опомињем овим сваког да се њему ништа не повери, јер ја за њега ништа плаћати нећу.

У Новом Саду 9. фебруара.

2—2 Коста Радуловић.

†

Потписани оплакује овим смрт свога нигда незаборављеног сина.

Лазе Црњанског,

свршеног гимназисте,

који је после дужег боловања у родитељском загрљају душу испустио.

Пријатеље и другове свога покојног сина молим за тихо учешће.

У Иланци 1—1 Димитрије Црњански, парох.

МАНУФАКТУРНА И МЕШОВИТА ТРГОВИНА

Антоније Миланковића

у Даљу,

потребује једног способног старијег помоћника, који говори српски, немачки и мађарски и вешт је мешовитој радњи. 1—3

Г. др. Д. Ђ. Попу,

практ. зубњем лекару у Бечу, варош Богнерова улица бр. 2.

С овим вам посведочавам са задовољством, да сам се, пошто што сам већ многа средства безуспешно употребио, подужим употребљењем ваше лековите анатеринске воде за уста напоследку од несносни реуматични зубњи болова ослободио, и још ћу за неко време то лечење продужити, пошто сам се уверио, да је поменута вода врло ваљано средство за лечење и чишћење зуба, и истој вам могу само моју најтоплију захвалност изразити. С поштовањем,

Виљ. пл. Фол, с. р.

Монаково, 18. јуна 1870.

Може се добити: У Новом Саду у апотеци К. Б. Грозингера; М. Брамера апот. код св. духа; Димитрија Момировића и Љ. Стефановића („код три главе шећера“); у Тителу: Тиме Ђорђевића и др.; у Београду: Секулића апот. и Д. Милутиновића апот.; у Панчеву: В. Х. Графа апот.; Николић и Димитријевић, Јовановић и Јанковић; у Митровици: Цајзбергера апот.; у Вуковару: Т. Станића, Крајчовића апот. и Ф. Кирхбаума апот.; у Сомбору: Фајнијанес-а нећака, Попића и Р. Хајндлхофера; у Осеку: Рибцурда апот. Херперова сина; у Вел. Бечкереку: Д. Дајча синови, Калнерова апот., Ј. Белеи; у Петроварадину: Деодата апотека; у Карловцу: Медерова апот. и код Бенића: у Валпову: А. Сесцати апот.; у Земуну: код Д. Јовановића сина; у Пардању: Гигнерова апот.; у Футогу: Цвик апот.; у Паланци: Хирлековић апот.; у Петровцу: Ференц апот.; у Карловцима код Штрасера; у Илоку: Ласло апот., у Темерину: Шлид апот.; у Кузи: Хајнер апот.; у Червенки: Доминић апот. 1—3

ОБЈАВА.

Пошто је при избору, што је обављан у главној редовној скупштини, држаној 31. Јануара (12. Фебруара) 1871. непопуњено једно место директора и двају члана управљајућег одбора који неимадоше већину гласова, то се сазива

у недељу 28 фебруара (12. марта) 1871

У ТРИ САХАТА ПОСЛЕ ПОДНЕ У ДВОРАНИ ОВДАШЊЕГ МАЂИСТРАТА

ВАНРЕДНА ГЛАВНА СКУПШТИНА

на којој ће се предузети избор непопуњених места и то:

једног директора и двају члана управљајућег одбора.

С тога се учтиво позивају сви акционари да на ову скупштину дођу, а да би то учинити могли издају се улазнице за исту најдуже до 7. марта 1871. по нов. кал. у писарници завода.

Сва она гг. акционари, који су своје привременице већ положили за прошлу редовну скупштину, а такове нису још подигнули, нека се изволе пријавити заводу са старим улазницама, које се новима замењују.

Панчево 12. фебруара 1871. по нов. кал.

1—3 ПАНЧЕВАЧКА ШТЕДИОНИЦА.

Властник и издаватељ др. Свет. Милетић. — Одговоран уредник Стеван Поповић. — Српска штампарија дра Јована Субботића у Новом Саду. 1871.

Властник и издаватељ др. Свет. Милетић.

СРПСКИ БОЖИЋ У СР. КАРЛОВЦИМА 1870. — СРБО-ХРВАТИ И КУЛТУРТРЕГЕР ШВАРЦ.

МОТО:

„Ich werde demjenigen, der meine Befehle nicht befolgt, mit meinem Säbel die Gedärme aus dem Leibe herausreissen.“

Höchste Poesie in Prosa vom Herrn Schwarz, k. k. Hauptmann-Auditor-Bürgermeister-Stellvertreter und Ehrenbürger von und zu Carlovitz, vorgetragen am ersten serb. Christs-Geburtstage im Jahre des Heiles 1870 mitten am Carlovitzer Hauptplatze von eben demselben, in der Fühle seiner Macht und Allgewalt.

Књига повестница приповеда да је и данас слободна Швајцарска била негда својина и чифтлук Аустро-Хабсбурговаца. У средњем веку, слави кесеција и силеција беше у тој аустро-хабсбуршкој земљи њихов одаџија гласовити силеција Геслер, који је осим других чуда, покора и насиља учинио и ово: ударио колац крај друма а на њега натакао тророги шешир, пак онда издао строгу заповест, да сваки онај, који крај те мотке и тророгца прође, мора стати, капу скинути и поклонити се тророгцу на коцу; страже су биле намештене да пазе и да сваког оног, који заповест ту неби послушао, ухвате и силецији Геслеру одвуку, да га он казни. Многи верно подани ропчићи заглупљени поповском фразом „да је свака власт била она ма каква, од Бога“ клањаше се гологлави тророгцу на коцу, које је силецији јако годило. Али кад друмом наиђе Вељам Тел јуначан и поносит син свога народа, он прође мимо тророго страшило, пак нити му се хтеде поклонити, нити капе скинути. Глупе слуге и робови џелата Геслера зграбише Виљама Тела, и одвукоше га пред силецију, а овај га за казан натера, да кроз прстен стреља јабуку, која је на глави његовог јединца стајала. Виљам Тел скине исту јабуку стрелом без повреде јединца свога; али доцније забоде он исту стрелу у погане груди зверског силеције.

Овака и овим слична насиља, нагнаше Швајцарце да мисле: морају-ли они довека бити робље, или могу бити и своји, те се најпре њих тројица, а после сви Швајцарци заклеше и заверише, да хоће да се отресу туђинских силеција, да хоће да буду своји, да хоће да буду слободни. Ово рекоше, заверише се, борише се и остварише, те ено их и данас својих и слободних.

У нашој крвавој крајини живе као староседиоци Србо-Хрвати источне и римске вере, а као крајишници вазда су на оружју, те су тако небројено пута спасавали аустро-хабсбуршке земље и госпоштину, а то не само својом крвљу и лешинама, него и о свом руву и круву, дакле сасвим је природно да крајишник — вазда на пушци, о великим празницима и славама у славу божију и као израз своје радости и весеља, из пушке пуца.

Ни један паметан старешина у целој крајини незабрањује ово пуцање о свецима са гвозденом строгошћу, него се обично пред римски божић публицира као „саветујућа заповест“ да се не пуца, „јер се може каква несрећа догодити“; а крајишници горко шалећи се између себе, чине примедбе на исте заповести велећи: „баш су нам пријатељи, саветују нас да непуцамо у знак радости и весеља и у славу божију кад је нама воља, а овамо нас воде у бој и заповедају да пуцамо, кад нам и није воља, и да губимо главе ако и неби имали вољу.“

Ова се саветујућа забрана публицира, али се ипак пуца и нико се не дира, до онога који би несмотрен био или улицом пуцао. Ови су онда обично кажњени бивали.

Овако се и код нас као досад и пред римски божић а и пред наш 1870. г. саветујућа забрана о пуцању публицирала. Римски божић дође и кад се у вече бадњаци и „кристкиндли“ на бадњи дан у куће уносише, пуцало се као и обично да се сва варош разлегала, и што су тако римокатоличка браћа и први и други дан божића пуцали, без да је полиција икога узнемиривала, а још мање затварала.

Али српски божић непрође тако мирно, јер г. кап. ауд. Шварц случајно и заступник начеоништва изда устмено још на бадњи дан у вече полицајкомесару строгу заповест, „да се сваки онај који би пуцао ухапси.“ Срби незнадоше за то, него знајући да се о римском божићу као и досад пуцало, без да је ко од власти напаствован био, а чујући да и прангије код црквa пуцају, почну и сами пуцати. Многи брат Србин, који је од пола јесени штедио и божићу се са својом породицом радовао, није га код куће у кругу своје породице провео, нити је многи колача резао, јер кад као обично пушком и пиштољем у славу божију опалише, доватише их пандури и одвукоше у апс. Са патролом се местимице десио и сам г. Шварц. Први дан божића до подне већ је било јадне сиротиње у тавници.

Но ова жеља и заповест г. Шварца није могла баш свугда доспети да је свак послуша, те се тако по вароши чула гдекоја пушка, а људи се певајући сањкаше. Ово ваљда обсје не беше г. Шварцу по вољи те известив се први дан божића пред вече да их нема много затворених, а слушајући певање разјари се, опаше сабљу и слети из квартира доле у полицију грдећи полицајкомесара „фајглинг“ — пред општинаром В. Ш. који је то више њима приповедао — претећи да ће га генералу тужити, деруће се да се патроле шаљу да ватају ко пуца и да у апс вуку, затим излети на пијацу и чујући још гдекоју пушку по вароши, стане час гологлав час под капом са својом сабљом у руци трчкати деруће се: „ich werde demjenigen, der meine Befehle nicht befolgt, mit meinem Säbel die Gedärme aus dem Leibe herausreißen“, пак онда опет промене дозивајући одлазеће патроле: „патрол! патрол!: der sich nicht ergibt und der sich widersetzt, machen sie Gebrauch von den Waffen.“

Овај призор беше ужасан, страшан, кад видесте и чусте старешину једне општине и судију, токорсе изображена човека, где сабљом у руци прети мирним и поштеним грађанима, да ће им ако случајно пукну, „крева на сабљи изтрћи“, дајући к томе пандурској патроли власт и заповест, да против онога који неби хтео одма у апс ићи, употреби оружје. Док је г. Шварц овако беснио, стајала је једна гомилица грађана код чесме а други су ишли и застајкивали, слушали и гледали, што је човека снашло. Оваке по живот мирних грађана опасне претње бесомучна власт престављајућег човека са његовом сабљом, подсетише многе на призор са Шобером, кад је убио Стојановића и слугу, истрчао са крвавом кошуљом на грудима у авлију, деруће се непрестано: „уби! уби!“ те се после доказало да је био „мордсихтиг“.

Док је г. Шварц своју прозу и своју власт представљао, наиђу једне саонице, на којима је један сиромак деда са својим кћерима и унучадима седео и певао, али Шварц излети са својом сабљом и пандурима пред саонице деруће се халт! халт! и грдећи тако, да су се деца поплашила и са саоница поскакала и кући побегла, а човек мораде саонице окренути и кући отићи.

У тај пар се опет догоди, да се два напита брата у кавани пољушају од којих један шантав беше, — а Шварц улети са његовом сабљом и патролом у кавану и стане трчати око билијара, вичући: „Ергипц ајх! Ергипц ајх!“ (предајте се), те тако буду затворени, које би и без њега било.

Ово беше заиста смешан призор, али још смешнији беше, кад је после по сокаци и чак на раскршћу за гласом пуцака трчао као бесомучан, деруће се, вичући, псујући и тражећи онога што пуца — но срећом ненаиђе ни на кога, јер би иначе могло бити нечијих црева по калдрми.

Патрола беше срећом паметнија од заповести, те је оне људе, који нису хтели ићи њима као С. Р. и друге, јавила у полицију па су сутра дан били позвани цедуљом и затворени; а да је којом несрећом патрола хтела кога силом да отера, могло је бити свашта, а особито код напитих људи!

На овај је начин 10—15 овдашњих грађана, поштених становника и занатлија на благ-дан на силу, само за ћеиф г. Шварца, истргнуто из круга својих породица и у тавницу одвучено, а код куће породице у плачу и жалости остале. Јадне невине људе држао је сва три дана затворене.

Сада још једно насиље г. Шварца. Кад је већ људе овако у тавницу сагонио, онда ови видећи се у напасти, одпочну ради своје утехе певати свете песме по пропису своје цркве, као што је то о божићу, као дану рођења спаса и учитеља рода људског код нас обично, али ово не буде Шварцу по вољи те тако у два маха други дан божића даде отворити на тавници врата, те са својом сабљом „Still Gesindl, ich bin hier Bürgermeister und Ehrenbürger von und zu Carlovitz. Still — meine Befehle müssen befolgt werden. Dieser Arest ist für ehrliche Leute, nicht für sie, Gesindl, rohes Volk, ich werde die rohen Sitten, die vor 400 Jahren waren, ausrotten.“ Људи га гледаше и један занатлија приповеда, да је хтео, да му рекне: „Ja dieser Arest ist für ehrliche Leute, weil wir da sind, so sind wir ehrlich, aber der Bürgermeister-Posten ist für einen vernünftigeren als Sie“ — али, вели, бојо сам се, бациће ме у ладно ариште, у ком сам слушао, де двојица, које је тамо бацио, целу ноћ јаучу. Осим тога викао је и по варошкој кући: „Дер мир нит фолгт, дем верде их мит дем себел ден копф шпалтен“; а чуло се и речи: „вилде хорден“, „роес фолк“, „рое ситен“ а к томе још: „Их вил тун вас их вил, соленс мих ин Пензион шикен, их хабе фон вас цу лебен.“?!

Ови затворени људи нити су испитани, нит им је пресудом магистрацком затвор досуђен, него их је Шварц држао на своју песницу 40—50 сати у затвору а к томе их још грдио.

Оваки беше божић српски у Срем. Карловцима. Сада, да се још боље види мрзост Шварцова против Србаља, чији лебац од чести једе, додајемо још и ово:

Сваки начеоник, који је код нас бивао сматрао је за своју дужност о богојављењу при водоосвећењу присутан бити и то у парадној униформи, но г. Шварц не само што то није учинио, него оде код свог „брудера“ наметчорбаџије Јање на прозор и промоли се до полак кроз прозор те је тако с капом на глави гледао водоосвећење док је народ из све три цркве гологлав овој церемонији присуствовао и о њему своје приметбе правио. Но сад немојте да помислите да је он о нашем божићу био у цркви, то не, јербо је људе затварао, те није имао кад, а друго и шта ће, није његов светац, али да би своју мрзост према Србима још боље засведочио, није тео о св. Сави дати барјаке, да се на варошкој кући, као до сад истуре, велећи: „Ист кајн норма-таг“ те једва на послетку на молбу неких допусти, да се, кад је спровод на водоосвећење у гимназију ишао, на балкону један барјак истури.

Да би г. Шварца још боље познали какав је то карактеран човек, наводимо ово: Кад је дошао у Карловце почне одлазити у такозвану Корнфајнову кафану, а кад овога без икаква повода назове: „паша од три репа“ а овај то мало опорије одбије, остави његову кафану и оде у читаоницу преповедајући у друштву, да никад више неће код Корнфајна ићи.

У читаоници наиђе једном недавно на једног овдашњег частитог грађанина и трговца, који је тај дан код њега нешто у суду посла имао и стане овога о тој ствари запиткивати. Трговац се по свом начину мало и с негодовањем изрази о његовом поступку као судије, а он се на истог грађанина наједанпут продере: „Швајген си“ и стане му претити, — овај се зачуди, погледи га и пољути мало, пак се продере на њега: „Швајген си“ те тако изазове г. Шварц човека, да је морао и коју више рећи. Као што се говори, том се приликом г. Шварц изразио према г. М.: „да бин их унбеваћнет нихт ајнмал сихер“, које нам је заиста чудно, да му се оваке мисли по глави врзу, јер том приликом, што је он сам изазвао, било је само смеја, кога је предмет наравно и он био, а више ништа. Сутрадан је писо шураку истог грађанина иштући сатисфакцију претећи као судија судом, ако је не добије.

Ко је био о сабору једно вече у читаоници и видио два пијана ђака, где су узнемиривали посланике, тај је видио, да је и један наш грађанин тео, да те ђаке умири, али да није успео, сад одједанпут отац тог ђака тужи тог грађанина П. да му је сина ћушио, еле овога одсуди магистрат на 48 сати затвора, а исто и једног ђака, ал овај грађанин није са чорбаџијом Јањом у љубави, дакле да би овога понижење видио, позове Шварц истог грађанина баш некако у подне у маг. седницу где је и чорбаџија Јања био и ту му публикује пресуду, а кад се овај стане одговарати, да је пресуда неправа и искати да оде кући, да своје послове уреди, пак онда да ће доћи и затвор издржати, то му се не допусти, него се натера, да одма у затвор оде, што и буде. Досад су обично овакве пресуде од стране полиције дотичном осуђеном прочитаване, па су тад ови могли предати молбу, да им се затвор у новчану глобу обрати, па, ако се ово није учинило, онда је онај у затвор позиван. Овде је Шварц осим оних 48 сати, још 24 дао досудити зато, што се онај противио. У крајини је увек лако допасти затвора. Овде је обично бивало, кад који частит брат добије који дан затвора, да су му другови смели одлазити на посету, кад се у полицији јаве, а кад су сада овога хтели походити, морали су ићи Шварцу — и једва, да је једне пустио; а друге, веле, не. Што су овога затворили, то све на страну, ал што су га у подне у сесију звали, што није никад овде обичај био; и баш на ново лето на тај начин — то сведочи и показује пакост и самовољу.

Сада кад је г. Шварц овако са Србима о божићу поступао, оде у читаоницу и седне за један стол сам, јербо сви они, који се шњим пре тога дружише, нетедоше га ни погледати. Он видећи г. Арсена Р. где у читаоницу уђе па прође поред њега и негледајући га, зовне га да седне код њега и запита га: „Warum sind sie so stolz? Warum verachten sie mich und wollen mich gar nicht grüßen, ich habe ja mit ihnen wie Bruder gelebt?! (Karten gespielt). Овај га запита: „јели он дужан, да га поздрави“ — „вели нисам, а нећу ни да вас гледим ни да вас поздравим зато, што сте ви толике наше поштене људе о таком празнику бадава затварали а о римском не; а кад сте и нашег једног грађанина затворили начином, који није до сада овде био, ни сте дали, да се њему иде као до сад“ итд. г. Шварц рекне на ово г. Арсену Р.: „das ist eine Lugerei was sie sprechen“, а овај њему одврати: „Das ist auch eine Lugerei, was sie sagen und sehens, dieser mein Rock ist glatt, (показујући руком на рукав), kein Gold, aber diese Sterne kommen nicht herunter; ich bleibe, wenn ich auch eingesperrt werde auf so eine Art wie diese Leute, ein ehrlicher Bürger und Ranković, und mit ihnen will ich nichts zu thun haben“; рече, устаде и оде, а г. Шварц оста сам и седио је као осуђен, ко је год долазио гнушавао га се и пролазио је поред њега и његова стола, — тако је седио донекле пак онда устане и оде, а сутра дан јави писмено, да иступа из читаонице и тако се сад пресели у Корнфајнову кафану, куд рече да никад не ће доћи.

Још један доказ како г. Шварц наш српско-хрвацки народ мрзи. Од стране цареве владе наређено је указом, као законом, да се у крајишким нем. школама учи не само немачки него и српско-хрвацки језик и предмети су означени, који ће се на ком језику предавати и учити, но кад дође Кукуљан и Шварц, одпоче Кукуљан грдити у школи нас Србе и српско-хрвацки језик а Шварц га подржава — те тако о испиту код Кукуљана нечусте никакве друге речи до немачке. Кукуљан је таки пијанац, да је већ и у кавани падао и о поноћницама пред црквом на снегу заспао, де да га нису М. К. и К. Р. дигли и кући одвели, смрзо би се онде. Кукуљан је тео, да се и сама веронаука, против указа, на немачком деци неразумљивом језику предаје. Учитељ и подучитељи на немачким школама то су примерни и частити људи, држе се закона, уче на оба језика по указу. Ове Кукуљан тужује Шварцу без иква узрока, а овај их зове к себи и грди, а кад се ови правдају а он се продере на њи: „Швајген си“ и прети, да ће га отерати. Сирома учитељ мора да ћути, јер прав здрав може да страда, као наш вредни учитељ на истим школама Ђосић, кога је, као што се говори, Кукуљан по напутку Шварца тужио и оклеветао код војене команде у Варадину, да он иде у читаоницу — као да би то грех какав био; та читаоница је допуштен завод, пак је заиста боље, да тамо иде и да чита, а не као Кукуљан да тражи, где је бољи шилер (не песник) код Видаковића или код Кувара, па и у школи да заспи као Кукуљан лане. Та за бога г. Шварц је био окукао у читаоници па кадкад скоро и читаву ноћ, док није нашо за „благо“ изостати. Овоме поступању, веле, да је тај узрок, што хоћеју да доведу, ма којим начином другог, који неће као и Кукуљан предавати по закону и српско-хрвацки језик уз немачки, а овог частитог учитеља на штету наше општине да крену. Видићемо дал има још закона и правде.

Држим да је доста чињеница наведено, из који се може видити: какав је човек г. Шварц и дал је он за то место на ком је; па сада држим да ће нам г. Шварц допустити, да се шњиме као крајишници проразговоримо, да се разумемо, дакле:

Г. Шварче! ви сте случајно, и то само случајно (разумите) заступник начеоништва у нашој општини; зато, ако незнате као изображен човек, а оно треба као ц. кр. аудитор и еренпурђер фон унд цу Карловиц да знате, да начелник једне општине мора бити као чувар закона без самовоље, који закони морају на основу самим царем изречене равноправности за сво становништво без разлике вере и народности, стања и сталежа важити и вршити

се, а ви сте гдне. уместо закона уздигли вашу самовољу, јер о римокатоличком божићу пуцало се и ви нисте нашу римокатоличку браћу дирали због пуцања, а о српском сте божићу Србе не само дали затварати, него сте и сами грдили их, трчали, витлали по вароши тражећи кога да затворите, са овим сте дакле чином доказали, да не поштујете закон и равноправност, даље да сте хтели да дражите и завадите становнике и браћу једне вароши једне против други, допуштајући једнима пуцање, а друге зато у апс вукући и грдећи; које не само да је законом забрањено него кад се строго и правно узме и казнено је.

Даље г. Шварче ако незнате као изображен човек, треба као ц. кр. аудитор у крајини да знате, да, кад какав начеоник какву заповест изда, то је мора прво он сам поштовати пак онда захтевати то и од оних, који су ту заповест чули; а ви сте господине вукли Србе са свих крајева вароши где су пуцали у апс; а ви сте пуцали по народној такозваној дворској башти тукући јадне тичице, а белило крај вароши даље је од те баште, па да сте кога нашли да је пуцо, ви би му црева на сабљи истргли. Даље г. Шварче! што не затвористе оне људе, што некако о нов. лету пуцаше на сред пијаце и што не затвористе ономад у недељу ракиције вашег „брудера“ Јање, кад по подне пуцаше, кад ви из лова дођосте и чусте, ал да, — то су ваши пријатељи.

Даље г. Шварче! ако незнате као културтрегер и изображен човек а оно треба као ц. кр. аудитор и еренпурђер фон унд цу Карловиц и случајно начеоник једне крајишке општине, чији лебац једете, да знате, да ти и таки људи, које ви о божићу затварасте и грдисте због пуцања, и тај народ кога ви грдисте, да није вичан тако пушки, неби 1848. г. устао и жртвујући своје имање и своју крв одбранио аустро-хабсбуршке земље и госпоштину, да би ова општина и крајина данас нешто друго била а не што је сада, а ви можда не би ту били, него тамо негод у Кучеберској.

Даље г. Шварче! ако незнате као изображен човек и културтрегер, а оно треба као ц. кр. аудитор у крајини и као царев слуга и ове општине, чији лебац једете и као еренпурђер фон унд цу Карловиц, да знате, да наш и ваш владар и господар и оберстер кригсхер не назива Србе и крајишнике „вилде хорден“, „рохес фолк“ и наше обичаје „рохе ситен“ — него нас назива „либен унд трајен Сербен унд гренцер“; дакле ви грдите оно, што ваш оберстер кригсхер хвали — сотим показујете, да нисте достојан тога места на ком сте: промислите се, ако има закона, требало би вас зато и казнити.

Даље г. Шварче! ако незнате као изображен човек и културтрегер, а оно треба као ц. кр. аудитор да знате, да ви као случајни начеоник општине несмете допустити, да когод од грађана један другом животу прети и да несмете ни ви ником са самовољном каштигом од ваше руке претити, него само на законе се позивати, а ви сте први дан божића на сред пијаце са вашом гушчаром сабљом (Federfuchser Säbel) претили, да ће те сваком оном, који ваше заповести (које многи није ни знао) не слуша, црева истрћи и главу расцепати итд. Људи, који вас то вече и следећи дана посматраше тврде, да би ви, да сте на кога наишли, кадри били то учинити, јер ко вас је год видио, није могао држати, да сте у нормалном стању. Ово су дакле заиста јавно изречене по живот мирни становника опасне претње и то са оружјем у руци; које је само по себи казни достојно и по закону треба да се казни.

Даље г. Шварче! ако незнате као изображен човек а оно треба као ц. кр. аудитор и начеоник једне општине крајишке, чији лебац једете, да знате, да се у једној мирној општини крајишкој, где се од памтивека „у славу божићну и као израз радости и весеља пуцало и где не постоји баш закона забрана пуцања, него је то обично од ћеифа и памети дотични старешина зависило, те би се тако та забрана пуцања, коју свако није мого ни дознати, с тим више, што сте о рим. божићу ћутећки допустили, једва као преступ сматрати могла, — несме патроли пандурској издати заповест „да употреби оружје“ т. ј. или да пуца и боде или да сече, јербо им је оружје пушка с бајонетом и сабља, а ви сте први дан божића јавно на сред пијаце патролама то налагали, с којим сте показали, да сте хтели немир и крвопролиће и од мирних и поштених крајишника направити чудо и покор, те да се после ваљда као заслужан човек представите и један орден добијете и еренпурђершаг одужите. Да патрола не беше паметна могло би лако несреће бити. Шта велите господине, дали сте похвале или казни достојни.

Даље г. Шварче! ако незнате као изображен човек и случајни заступник начеоништва и еренпурђер фон унд цу Карловиц, то треба као ц. кр. аудитор у крајини да знате, да ако се когод затвори, да се на то осудити треба, а кад је затворен, да се сме богу молити и да мора бити миран, и да нико не сме за један преступ две казни добити; а ви сте господине људе без испита и осуде затворили пак онда јих још у тавници у два маха грдили, ружили и претили им, које неби смело бити и које да је тавничар учинио, он би од паметног и поштеног судије морао кажњен бити, за које би требало да сте и ви кажњени.

Сад још г. Шварче — ако незнате као изображен човек и еренпурђер фон унд цу Карловиц, а оно треба као Аустријанац, ц. кр. аудитор, који се у Бечу учио и Немац да знате, да у сред Аустрије лежи Беч и у њему станује обично наш и ваш владар и оберстер кригсхер, а око Беча по целој Аустрији па Тиролској као и по другим покрајинама, где сами културтрегери, ваша браћа и племењаци живе — тако је од вајкада уобичајено пуцање о великим празницима, да не прође ни ново лето, ни божић, ни ускрс, ни „кирхтаг“ (црквена слава) па ни једни сватови без пуцања, које они у свом језику зову „дас аншисен“ — без да шњима који начеоништва заменик тако поступа као ви о српском божићу с нама. Па они тамо нису још крајишници и вазда на оружју — дакле молим вас јесул и оно „вилде хорден“ — „рохес фолк“ — „рохе ситен“ или су они друго а ви друго?

Можда ће те рећи: „та тамо се казни само онај, који је не смотрен при пуцању или учини каква квара. Е па то и код нас бива, зар ви не ћете казнити онога, ако га нађете, који је тако несмотрено пуцао те је једно зрно олова пробило стакло на прозору патријаршеске трапезарије. Наравно да тога треба казнити.

Још нешто г. Шварче. Ако незнате као изображен човек и ц. кр. аудитор — то треба као еренпурђер фон унд цу Карловиц и као заменик начеоништва једне крајишке општине, у којој Срби источне вере у већини живе, где је њихова највиша духовна власт, које су претставници обично и ц. кр. тајни саветници, дакле виши од вас, да наше црквене церемоније и установе поштују и ваши и наши владари, које смо видили кад је наш садањи цар амо долазио, а наши стари, кад је пар Вранц са царицом овуда пропутовао, а к томе приповедају, да је цар Јозип II., кад је у турском рату војска овуда маширала на границу, десило се, да је тадањи митрополит II. литију носио и код горње цркве молитву читао, а пуковнија једна са добошима маширала, митрополит да замолити заповедника да причека, док молитву сврши, ал овај то нетеде учинити, него прође с војском. Митрополит се потужи цару а овај казни заповедника. А ви сте господине исто тако показали вашим понашањем о богојавленију, да презирете наше обичаје, јер да нисте ни дошли на водосвештење, то ни ком ништа, ал ви сте се за цело време промолили под капом кроз прозор вашег „брудера“ чорбације, на јавну саблазан нашем народу, које се на вашем језику зове „ефентлихес ергернис“ за које мало више од укора заслужујете.

Ево на послетку да вас запитамо не само као изображена човека него и као судију и као заменика начеоништва и еренбиргера фон унд цу Карловиц, дали сте ви као такав свим вашим дужностима по вашој заклетви увек строго одговарали и то дужностима и заповестима, које нису по ћефу од данас до сутра бубњем растурене, него које су пред вама написане и које ви проучавати можете. Ми вам велимо да нисте, и ево доказа.

1. Закон прописује да је судија и начеоник једне општине увек при себи и без страсти и као што Бах вељаше „ентшиден абер хефлих“, треба да је без самовоље, треба да настоји да задобије љубав грађана, треба да пази и да настоји да се закон врши, да нико ником самовласно не суди, да нико никога не грди, не прети, и тако да судија и начеоник одржи као чиновник свој углед и углед власти итд. а исто ви радисте све напротив томе, ви меште достојанственог понашања, вичете и дерете се тако, да напослетку прескамучете и промукнете те вам се људи смеју, као н. пр. што се дерасте на оне ште цедуље за шуму вадише, а ови се морадоше смејати. Ви место позивања на закон, претите вашом руком и сабљом, и то још на варварски начин да ћете црева просути или главу расцепити, ви место закона и равноправности терате самовољу, а меште љубави сејете раздор међу грађанима, које ће вам као награду презрење донети.

2. Ви као што чујемо берете две плате, као заступник начеоништва и као аудитор; а по закону управо требало би да само аудиторску плату берете, дакле с тим више треба да своје дужности вршите, а те дужности између прочега и то прописују, да ви сваки дан од 8—12 часова пре подне, а од 2—6 после подне у вашој се писарници находите, а ви сте више пута по читаве дане остављали ваш посао без заменика те по лову тумарали, а у остале дане готово никада нисте пре подне пре 9, 10 и 11 часова и после подне никад пре 3, 4 и 5 часова долазили у канцеларију, него сте обично то време после подне проводили у читаоници и ту се картали, а сутра дан пре подне у квартиру.

3. Ви као старешина ове општине треба да пазите на хазардијаштво, за које ће вам познато бити да несмеду ни подофицири код војске хазардирати, а ви сте у читаоници, док вас нису игноранцијом принудили да иступите, свако после подне место у канцеларији и у послу, тамо на картама проводили, и до 3—5 часова и кадкад и дуже и по читаву ноћ хазардирали са г. J., П., З., А., Р. и другима те по 20—50 и више губили, те зато ваљда онако доцне у службу долазили и на људе се дерали — жалећи за изгубљеним новцем.

4. Ви треба да посмртне заоставштине што пре расправите, а ви имате заоставштиие, које сте примили кад сте дошли, пак их још нисте расправили те вас и саме пупиле ургирају, тужећи магистрату туторе што им неће сиротињу да расправе, — а ви то немогосте од тешких карата и лова да свршите.

Ви се неможете изговарати да имате много посла, па немате времена да довршите и радите, јер томе противно сведочи ваше картање у читаоници, а друго био је у нас један вредан синдикус Лампл, честит и поштен Немац, пак је казао „да ми даду 1000 фр. плате одправљао би дужности и једног сенатора и бургермајстора заједно са овом мојом као судија и још би имао времена за моје приватне забаве“.

5. Закон прописује да се половина политичне општине сваке треће године новим избором попуни; овај нови избор требао је концем 1869. да се обавио, — али ви кад дођосте, намирисасте две плате пак онда удесисте се са намет-чорбацијом Јањом, те овај оде у град милитарној команди, нудећи се да ћеду служити сви општинари, само да се избор необавља, и за изговор узеше очекивање реформе. Генералкоманда дакле подржава са магистратом ове намет-чорбације и гази то једино политично право ове општине, ма да су то најпре 25 а после 80 бирача искали да се избор обави, то се ипак од м. к. и магистрата одбило. Овако подржавање од стране војених власти уживао је само славнопознати г. Ст. Андрејевић у Земуну и сада други г. Станковић-Јања као намет чорбација са својим пришипетљама, које г. Шварц између прочега због тога подржава, што се боји да би променом пол. општине можда дошло до избора начеоника, те би он с отим дуплу плату изгубио, а чорбације опет да неби у општину изабрани били, и своју корист изгубили.

6. Ви сте дужни вашим властима на какве призиве и тужбе, поискана изјаснења истино и верно давати; а из тих ваших кругова чорбацијских разносе се гласови, да сте ви при изјаснењу на поднете рекурсе од 80-торице гледе од стране намет-чорбахија донешеног закључка, да се свакој кући по 1 ланац Јарковаца одузме, јавили, да су то све неки немирњаци — омладина итд. — дакле омладина беше и стари Ханк и многи други честит Немац, који је своје право заједно с другом браћом бранио. Но ништа, знамо да се па омладину много лаже што није, а време ће показати. Овде вам узгред примећујемо да смо ми имали таких људи овде, који су неке поштене људе направили Јакобинцима и herrschsüchtige und unruhige Elemente, зато што су ови тражили индивидуално поделење Јарковаца, а то је било противно користи тадашњих чорбација, — као што је и данашњима, али данас није оно време. — Лажи непомогоше, изићи ће дело на видело.

7. Ви сте позвани по своме положају, да пазите на тавнице и на тавничаре да човечно и по пропису поступају са несретним људима који тамо доспеју; а ви сте напротив на пониженје и штету вашег службеног и људског достојанства, ишли у тавницу, и тамо људе мирне и поштене грдили и свакојако називали.

8. Ви сте господине изрекли страшне речи „ich will thun was ich will, und sollens mich in Pension schicken, ich habe von was zu leben“, јер кад ове речи сравнимо са вашим поступањем, особито о божићу, онда морамо веровати да сте ви све кадри учинити — да за вас нема закона, и да сте кадри били тежити да произведете à la „лионер масакр“ — какав карловицер масакр; дакле немојте замерити што вас људи избегавају и сумњају о вашем душевном здрављу.

9. Напослетку господине ви нам изгледате као да сте читали у Мармонтовим мемоарима „Лионски масакр“ пак сте и ви хтели тако што овде да производете — онако вештачки као неки ваљда устанак или одпор против власти, — шта ли сте хтели, ха! ха! ха! Мефистофеле! не добијају се тако ордени, но од вас и намет-чорбиција може се човек свачем надати; али верујте да ће наше становништво само путем закона борити се за своју слободу и напредак. Nicht schlecht calculirt — Mefistofeles — Karlovitzer Masacr Niederwerfung der Emeute durch H. Schwarz Ordensverleihung und Erhebung in den Adelstand — Mayors-Caracteur — köstlich, schon dagewesen: 1848. на Благовести због три пијана човека довучено 2 компаније регулаша; или да нисте ви хтели да направите 1848. годину, те да невини људи страдају?

Сада напослетку да вам и ово кажемо, ви се некако хоћете да правдате са оним што је у патријаршијски прозор зрно олова улетило, али то вас неможе правдати, јер то се догодило око једног сахата по ручку, а ви сте још на бадњи дан издали строгу заповест да се сваки који пуца затвори, па тако је још пре овог случаја затворених било, — а друго туђа несмотреност и преступ неможе ваше преступе и злоупотребе власти оправдати, јер онај који је оно учинио наравно ће кажњен бити, ван ако је што — „лионско“.

Ви сада господине свеједнако разбирате по каванама, има ли што о вама у новинама, велећи: „oh! ich möchte sie mit meinen eherneu Armen umarmen“ — Herr Peša! wir werden diese unsichtbaren in einem halben Jahre Auge vor Auge haben. O wenn diese so schreiben, ich kann noch Mayor werden“ (?!) Зар су то заслуге. Пак онда још да вам и ово додамо, што се говори да сте казали кад су се тужили намет-чорбације да су бирачи одправили преставку министарству ради извршења закона, гледе избора општине: „Bruder Kosta! fürchten sie nicht so lange ich bin“. Хер Милосе! fürchten sie nicht so lange ich bin“. А ради вашег поступања о божићу говори се да сте се цвалили: „Ich habe mich beim Generalen wegen Weinachten schon gerechtfertiget, habe nichts zu befürchten“. (?;) — Ако је генерал заборавио на његов летошњи проглас — на крајишнике, у ком је обећавао бранити закон и законитост и сатирати самовољу у крајини — онда сте се могли оправдати иначе сумњамо.

Сад дакле молимо вас и као изображена човека и као културтрегера и као ц. кр. аудитора и као заменика начеоништва и Еренпургера фон унд цу Карловиц, који сте нама Србима, за незнатан силом направљен преступ сабљом црева просути, и главу расцопати претили, — који сте поштене људе о тако великом празнику затварали без пресуда и испита, који сте исте к томе још изтрдили, који сте патроли заповедили употребити оружје против веселећих се грађана, ако одмах неумукну и у апс непођу, чим ваше име чују и т. д., молимо вас и желимо да нам одговорите шта би слично том вашем поступању са нашим грађанима и вашим опасним претњама сада с вама требало чинити. Шта велите да сада вама какав ваш старешина рекне: Зато што сте се законима и прописима противно владали, расцопаћу вам одма сабљом главу, — просућу вам црева на сабљи, пак онда да вас још без испита затвори, пак онда да још са сабљом у тавницу уђе и да вас грди, пак осим вас, још и цео ваш народ да грди и нагрђује, пак онда да вам још тако опасно прети као што ви о божићу Србима чинисте. Шта велите, шта би ви на то рекли? да ли је то у интересу владе и владара, ил је у интересу државне службе и закона?

Сад вас још питамо г. Шварче да је од некуд какав Србин тамо гдегод горе у Аустрији или на пољу у Немачкој у каквој вароши са тамошњим становницима овако поступао као ви овде с нама, шта би се рекло о њему и шта би било с њиме? Ако сте ви вашим вишим властима по вољи и нама сте, јер само таки могу Крајишницима очи отворити; а наша пословица вели: „Свака сила за времена а невоља редом иде“, или што Словаци веле: „Приђе и на пса мраз“. Прекидајући даљи разговор о овом желимо нашој општини да буде само свесна, сложна, а уверени смо, да неће законог земљишта оставити и зато јој желимо einen vernünftigern Bürgermeisterstellvertreter als Sie, а вама желимо да вас Бог здрава жива и весела уздржи, а да вас сачува Ипса и Деблинга.

У Карловцима на три Јерарха 1871.

П . . . . . —

Српска штампарија др. Јов. Субботића у Новоме Саду.

Властник и издаватељ др. Јов. [illegible]